

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ศิลปะ : รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต”

รายงานผลการวิจัย เล่ม 6

สาขาสังคีตศิลป์

(15 ก.ย. 2555 – 14 มี.ค. 2557)

ไอยเรศ บุญฤทธิ์
(ผู้วิจัยสาขาสังคีตศิลป์)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ข้อสรุปโครงการวิจัย

“การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต”

สาขาสังคีตศิลป์

โดย ไอยเรศ บุญฤทธิ์ (นักวิจัย)

การวิจารณ์งานศิลปะต่างพื้นที่ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ตสะท้อนให้เห็นพลวัตทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและเงื่อนไขทางสังคม ผลการวิจัยของสาขาสังคีตศิลป์ พบว่า ชุมชนดนตรีไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ต ยังไม่เกิดสังคมของการวิจารณ์เชิงลายลักษณ์อย่างเต็มรูป กล่าวคือ การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมมุขปาฐะที่ปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบของลายลักษณ์เพียงเท่านั้น และในบางกรณีเป็นเพียงการแสดงข้อคิดเห็นหรือการอธิบายความเชิงบริบทมากกว่าการวิจารณ์ตัวงาน ซึ่งดูราวกับว่า “ดนตรี” เป็นเครื่องมือการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ มากกว่าจะมุ่งเน้นการ “วิจารณ์” เนื้อหาทางดนตรี ทำให้มองเห็นถึงการขาดเอกภาพและความชัดเจนที่จะนำเสนอบทวิจารณ์ทางดนตรีอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีผู้เข้าเยี่ยมชมรวมทั้งการแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพื้นที่ใหม่ที่ได้เพิ่มทั้งความเป็นสาธารณะของวิชาการความรู้และความเป็นอิสระทางความคิดอย่างเห็นได้ชัด เป็นการนำไปสู่ประเด็นการพูดคุยเสนอความคิดเห็นถกเถียงกันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของเนื้อหาวิชาการด้านสังคีตศิลป์อย่างหลากหลายและเป็นอิสระอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมลายลักษณ์ สามารถผลิตซ้ำทั้งรูปแบบและเนื้อหาวิชาการ ตลอดจนความคิดเห็นกลายเป็นคลังข้อมูลความรู้ความคิดทางดนตรีไทยที่นับถือกันมาว่าถูกต้อง เป็นภาพสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะของดนตรีไทยและคนดนตรีไทยที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมานาน จนอาจมองได้ว่าเป็นการปิดกั้นกระแสความคิดหรือวิธีคิดอื่น ๆ ที่จะนำมาอธิบายดนตรีไทย ทั้งด้วยวิธีการและมุมมองที่หลากหลายอย่างแตกต่าง หรือในลักษณะที่เรียกว่า “ข้ามศาสตร์ข้ามสาขา”

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาความรู้ที่ปรากฏบนสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่า ข้อมูลที่เข้าถึงนั้นส่วนใหญ่เป็นเพียง “กระบวนท่า” แต่ขาด “จิตวิญญาณทางดนตรี” ผู้เรียนจำต้องย้อนกลับไปเติมเต็มจิตวิญญาณทางดนตรีไทยจากครูในวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบมนุษย์สัมพันธ์ดั้งเดิม อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ดนตรีไทยในพื้นที่อินเทอร์เน็ต เป็นการเรียนรู้ดนตรีที่เกิดจากการตีความของผู้เรียนเพียงเท่านั้น แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าว กลับปรากฏกลุ่มคนที่เรียกว่า “ผู้รักสมัครเล่น” เพิ่มมากขึ้น และคนกลุ่มนั้นก็พร้อมที่จะใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตแสวงหาความรู้อย่างสร้างสรรค์ ดังเช่น กรณีการแลกเปลี่ยนรายละเอียดความรู้

เกี่ยวกับเพลง “บาทสกุณี” ด้วยการบูรณาการสื่อต่าง ๆ ที่จัดได้ว่าเป็น “ต้นทุน” บนโลกอินเทอร์เน็ต จนกลายเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยกระบวนการทวิวัจนอย่างวัฒนธรรมมุขปาฐะ ประเด็นดังกล่าว สะท้อนให้เห็นศักยภาพและความเคลื่อนไหวอย่างคึกคักของสังคมดนตรีไทยบนโลกอินเทอร์เน็ต อนึ่ง องค์ประกอบของการแสวงหา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี “ผู้รู้” ที่มีความเข้าใจในการ “เลือกใช้” ต้นทุนมาประกอบการอธิบายได้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้เห็นถึง “รอยต่อ” ที่ประสาน “องค์ความรู้” กับ “เทคโนโลยี” ได้อย่างลงตัว เกิดการเชื่อมโยงความรู้อย่างเป็น “เครือข่าย (networking)” จนทำให้เห็นว่าโลกสื่อสมัยใหม่เป็นโลกแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จากข้อสรุปต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นว่า สิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาการวิจารณ์บนสื่ออินเทอร์เน็ตในสาขาสังคีตศิลป์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้ผ่าน “ตัวคน” ที่ได้สัมผัสทั้ง 2 วัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเสริมสร้างวิทยาการทางดนตรีไทยและยังต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งของการถ่ายทอดความคิดหรือองค์ความรู้ผ่านกระบวนการสร้างลายลักษณ์ควบคู่ไปกับคุณภาพของการวิจารณ์ในวัฒนธรรมมุขปาฐะที่มีอยู่แล้วในวิถีดั้งเดิมโดยเน้นกระบวนการตีความอันเป็นเงื่อนไขสำคัญอันจะนำไปสู่การประเมินคุณค่าการวิจารณ์ที่น่าเชื่อถือในสื่ออินเทอร์เน็ต

รายงานวิจัย 18 เดือน สาขาสังคีตศิลป์
 โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต”
 โดย
 ไอยเรศ บุญฤทธิ์ (นักวิจัย)

การดำเนินงานวิจัยของสาขาสังคีตศิลป์ ในโครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” ได้ผลรายงานดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ ผลที่ได้รับ และการดำเนินงาน

1.1 ศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อของการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต

วัตถุประสงค์การศึกษาความสัมพันธ์และการเชื่อมต่อของการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการศึกษาและการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อของการวิจารณ์ ดังต่อไปนี้

1.1.1 การวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ (ลายลักษณ์)

1.1.2 การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

1.1.3 ความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อของการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต

1.1.1 การวิจารณ์ในสื่อลายลักษณ์

การสำรวจและศึกษาบทวิจารณ์ในสื่อลายลักษณ์ ผู้วิจัยสำรวจเอกสารลายลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์ใน 2 ช่วง คือ ช่วงปี พ.ศ. 2523-2530¹ และ ช่วงปีพ.ศ.2531-ปัจจุบัน² ในเบื้องต้น สามารถรวบรวมหลักฐานเอกสารลายลักษณ์ดังกล่าวได้ประมาณ 650 ชิ้น จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และสื่อลาย

¹ ภาคผนวก ก.

² ภาคผนวก ข.

ลักษณะต่าง ๆ โดยเอกสารลายลักษณ์ดังที่ได้กล่าวมา ในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเด็นข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ได้เป็นสัดส่วนดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนผู้เขียน/ผู้ประพันธ์

ข้อมูลส่วนของผู้เขียนหรือผู้ประพันธ์ จะเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงผู้สร้างเอกสารลายลักษณ์ทางดนตรีไทย ในเบื้องต้นพบว่า ผู้เขียนมีอยู่ในวงจำกัดและมีปริมาณไม่มาก จากผลการสำรวจพบ ผู้เขียนเอกสารที่ปรากฏอยู่ตามสื่อหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารเพียงไม่กี่คน เช่น พูนพิศ อมาตยกุล เกษม จันทรน้อย โกรก พระบาง สด ชนชนะ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ฯลฯ โดยส่วนใหญ่ ผลงานเขียนมากกว่า 90% จะเป็นผลงานเขียนของพูนพิศ อมาตยกุล

ข้อมูลลักษณะของเนื้อหา

ลักษณะของเนื้อหา เป็นการจัดประเภทวิธีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่าง ๆ ผู้วิจัยได้จัดลักษณะของเนื้อหาไว้ทั้งหมด 4 ประเภทด้วยกัน คือ ประเภทบทความ ประเภทสารคดี ประเภทข่าว และ ประเภทปกิณกะ โดยข้อมูลในส่วนของลักษณะเนื้อหา นี้จะเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นลักษณะของการนำเสนอว่าอยู่ในรูปแบบลักษณะใดบ้าง ในเบื้องต้นพบว่า มีการนำเสนอโดยใช้รูปแบบของบทความ บทความกึ่งวิชาการ สารคดี เนื่องจาก การนำเสนอมีการอ้างอิงที่เป็นข้อมูลการสัมภาษณ์หรือข้อมูลที่เป็นเรื่องเล่าจากประสบการณ์

ข้อมูลส่วนปีที่พิมพ์

ข้อมูลปีที่พิมพ์ เป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงช่วงเวลา เอกสารชุดดังกล่าวได้ออกเผยแพร่ ข้อมูลปีที่พิมพ์ ส่วนหนึ่งจะบอกถึงกระแสของดนตรีไทยได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังบ่งบอกถึงแนวโน้มของการสร้างเอกสารลายลักษณ์ทางดนตรีไทยได้ว่าอยู่ในช่วงของความนิยมหรือไม่ โดยพิจารณาจากความต่อเนื่องของการจัดพิมพ์

ข้อมูลส่วนแหล่งที่มา

แหล่งที่มา เป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงที่มาของเอกสาร ข้อมูลดังกล่าวอาจนำไปสู่การวิเคราะห์ในเรื่องของปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยทางด้านการตลาด หรือแหล่งทุนที่มีผลต่อการให้ส่งเสริมหรือส่งผลกระทบต่อผลิตเนื้อหาลายลักษณ์

ข้อมูลส่วนประเภทของเนื้อหา

ประเภทของเนื้อหา เป็นการจัดแยกประเภทของข้อมูลหรือเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเนื้อหาไว้ทั้งหมด 6 ประเภทด้วยกัน คือ 1.เนื้อหาเกี่ยวกับเครื่องดนตรี 2.เนื้อหาเกี่ยวกับนักดนตรี ศิลปินหรือบุคคลสำคัญทางดนตรี 3.เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการบรรเลง 4.เนื้อหาเกี่ยวกับเพลงหรือประวัติของเพลง 5.เนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี และ 6. เนื้อหาเกี่ยวกับ

เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การประกวดดนตรีตามแหล่งต่าง ๆ หรือ กิจกรรมการแสดงดนตรี เป็นต้น ในเบื้องต้นพบว่า เอกสารลายลักษณ์ที่ปรากฏ โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นการเขียนบรรยายถึงตัวนักดนตรี ศิลปินหรือบุคคลสำคัญทางดนตรี โดยให้ภาพของบริบททางสังคม ความสามารถและความเชี่ยวชาญในเครื่องมือของศิลปิน

ข้อมูลส่วนทัศนการวิจารณ์

ทัศนการวิจารณ์ เป็นหัวข้อจัดแบ่งเพื่อสำรวจว่าเอกสารลายลักษณ์มีทัศนการวิจารณ์อยู่ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อการจัดแบ่งเอกสารที่จะใช้เพื่อการวิเคราะห์ในประเด็นการวิจารณ์ต่อไป

ข้อมูลส่วนคำสำคัญ

คำสำคัญเป็นส่วนของข้อมูลที่จัดไว้เพื่อความสะดวกในการสืบค้นหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย คำสำคัญจะเป็นเนื้อหาสำคัญที่ปรากฏอยู่ในเอกสารลายลักษณ์แต่ละชิ้น เช่น เปียโน เพลงไทย แผ่นเสียงเพลงไทย ในบทความชื่อ “เปียโนกับเพลงไทยแท้” เป็นต้น

จากการสำรวจข้อมูลเอกสารลายลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2530 พบว่า มีช่วงของการผลิตสร้างลายลักษณ์ที่นับได้ว่ามีความสม่ำเสมอในการผลิต อาจเป็นจากระบบของการตีพิมพ์หนังสือที่จะต้องมียอดล้นหรือบทความนำเสนอในทุกฉบับ ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ผู้เขียนที่เป็นผู้เขียนประจำในบทความดังกล่าว มักจะเป็นผู้เขียนประจำคอลัมน์ เช่น พูนพิศ อมาตยกุล โกรก พระบาง ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ เป็นต้น โดยเนื้อหาหรือบทความจะมีลักษณะเฉพาะตัว เป็นแบบแผนของผู้เขียนแต่ละคน ซึ่งในเบื้องต้น จากการจัดแยกประเภทข้อมูลพบว่า เมื่อนำหัวข้อ “ทัศนการวิจารณ์” และ “คำสำคัญ” มาวิเคราะห์ พบว่า เนื้อหาที่ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับ บุคคลสำคัญ นักดนตรี หรือศิลปินทางดนตรีไทยมักจะไม่พบนัยยะทางการวิจารณ์ที่ปรากฏอยู่ในลายลักษณ์ ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า โดยส่วนใหญ่ การสร้างลายลักษณ์ที่บรรยายถึงตัวนักดนตรี ศิลปินหรือบุคคลสำคัญทางดนตรี มักจะโดยให้ภาพของบริบททางสังคม ความสามารถและความเชี่ยวชาญในเครื่องมือมากกว่าการวิจารณ์ผลงานต่าง ๆ ของศิลปินหรือนักดนตรีแต่ละคน

ส่วนในภาคการสำรวจและการศึกษาการวิจารณ์ในสื่อลายลักษณ์ในช่วงปี พ.ศ.2531-ปัจจุบัน (ในรายงาน 6 เดือนที่ 2 และ 3) ผู้วิจัยได้สำรวจบทความที่เกี่ยวกับดนตรีไทยเพิ่มเติมในวารสารทางดนตรีไทยต่าง ๆ เพิ่มเติมจากปีพ.ศ.2531 จนถึงปัจจุบัน พบว่า มีการเขียนงานวิชาการทางด้านดนตรีไทยกันอย่างแพร่หลายและเชื่อมโยงดนตรีไทยเข้ากับบริบททางสังคมในแง่มุมต่าง ๆ มากขึ้น ในขณะเดียวกัน นัยของผู้สร้างงานวิชาการ มีแนวโน้มในการเพิ่มเชิงปริมาณและขยายวงกว้างสู่ตัวนักดนตรีหรือศิลปินผู้ที่ผันตัวสู่ระบบการศึกษา โดยมีประเด็นนัยของผู้สร้างดังต่อไปนี้

นักวิชาการทางดนตรีมีความหลากหลายและเพิ่มมากขึ้น

ข้อสรุปบทความจำนวน 240 บทความ พบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่ของผู้เขียนหรือผู้ประพันธ์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงผู้สร้างเอกสารลายลักษณ์ทางดนตรีไทย ในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของนักวิชาการทางดนตรีที่มีความหลากหลายมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยสถาบันการศึกษามีส่วนเข้ามารองรับการผลิตเอกสารทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น ประเด็นดังกล่าวพบว่า สถาบันการศึกษามีส่วนในการผลิตผลงานทางวิชาการ โดยเริ่มต้นจากศิลปินที่ผันตัวเข้ามาสู่ระบบของการศึกษา ดังนั้น จึงจำเป็นที่ต้องผลิตงานเอกสารทางวิชาการเพื่อเป็นต้นแบบในการนำไปเป็นเอกสารประกอบการสอน ตัวอย่างนักวิชาการทางดนตรีที่สำรวจได้จากการรวบรวมบทความ ได้แก่ ครูเงิน (นามปากกา) ณรงค์ชัย ปิฎกรัตน์ อานันท์ นาคคง กนก คล้ายมุข สุกรี เจริญสุข สงัด ภูเขาทอง สนอง คลังพระศรี พินิจ ฉายสุวรรณ ปัญญา รุ่งเรือง เดชน์ คงอิม ศิวศิษฏ์ นิลสุวรรณ นอกจากนี้ ยังมีนักดนตรีผู้สนใจเขียนงานทางด้านดนตรีที่รับการสอนในลักษณะของอาจารย์พิเศษ อาทิ นายยางสน คนบางขวาง (นามสมมุติ) อัษฎาวุธ สาคริก เป็นต้น และในขณะเดียวกัน นอกจากระบบของมหาวิทยาลัยที่เน้นให้ครูอาจารย์ผลิตผลงานทางวิชาการ ก็ยังมีตำแหน่งในลักษณะ “นักวิจัย” ที่ผลิตบทความทางวิชาการเพิ่มเติมมากขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้ มีปัจจัยจาก ระบบการศึกษาทางดนตรีในระบบที่มีข้อบังคับในการเขียนงานทางวิชาการและจำเป็นในการจัดพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งในประเด็นย่อยดังกล่าว มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับประเด็นของการมีสถาบันการศึกษาเข้ามารองรับการสร้างองค์ความรู้ดนตรีไทยลายลักษณ์ หากแต่ความแตกต่างของประเด็นนี้คือ การเน้น “ผู้เรียน” หรือ “ผู้ศึกษา” ได้มีโอกาสผลิตงานวิชาการทางดนตรีออกสู่สังคมดนตรี ดังนั้น จากตัวอย่างบทความจะพบเห็นบทความวิชาการที่เป็นผลงานของนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาดนตรีในระบบของทางมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การนำเสนองานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่และส่วนหนึ่งเป็นข้อบังคับให้นักศึกษาได้เขียนงานวิชาการเพื่อเป็นเงื่อนไขในการขอจบการศึกษา ดังนั้น บทความโดยนักศึกษาจึงถูกผลิตขึ้นมากและมีการจัดพิมพ์เผยแพร่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะ “บทความวิจัย” หรือ “บทความทางวิชาการ”

เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องมีความหลากหลายเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาโดยส่วนใหญ่ยังเป็นการเขียนบรรยายเกี่ยวกับเรื่องของทางวัฒนธรรมดนตรี

จากการสำรวจบทความพบว่า เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น โดยจัดแบ่งประเภทของเนื้อหาที่พบไว้ทั้งหมด 6 ประเภทด้วยกัน คือ 1.เนื้อหาที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี 2.เนื้อหาที่เกี่ยวกับนักดนตรี ศิลปินหรือบุคคลสำคัญทางดนตรี 3.เนื้อหาที่เกี่ยวกับทักษะการบรรเลง 4.เนื้อหาที่เกี่ยวกับเพลงหรือประวัติของเพลง 5.เนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี และ 6. เนื้อหาที่เกี่ยวกับเหตุการณ์

สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การประกวดดนตรีตามแหล่งต่าง ๆ หรือ กิจกรรมการแสดงดนตรี เป็นต้น ในเบื้องต้นพบว่า เอกสารลายลักษณ์ที่ปรากฏ โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นการเขียนบรรยายถึงตัวนักดนตรี ศิลปิน หรือบุคคลสำคัญทางดนตรี โดยให้ภาพของบริบททางสังคม ความสามารถและความเชี่ยวชาญในเครื่องมือของศิลปิน

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาโดยส่วนใหญ่ยังเป็นเนื้อหาที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับเรื่องของวัฒนธรรมดนตรีที่ปรากฏอยู่ในยุคต่าง ๆ รวมไปถึงการเขียนบทความที่เกี่ยวกับวิธีคิดหรือแนวคิดทางวัฒนธรรมทางดนตรีที่ถูกตั้งคำถามจากนักวิชาการหรือนักเขียนเพิ่มมากขึ้น อาทิ

- บทความชื่อ “เส้นทางวิบากของปริญญาดนตรีไทย” เขียน โดย อานันท์ นาคคงในวารสารเพลงดนตรี ฉบับเดือนมีนาคม - พฤษภาคม 2539 โดยมีเนื้อหาใจความกับการตั้งคำถามในการเรียนการสอนดนตรีไทยในระบบ เนื้อหาโดยภาพรวมเป็นการสะท้อน “ความจริง” ในมุมมองของผู้เขียนเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน ครู อาจารย์ นิสิต นักศึกษาที่สำเร็จในสายดนตรีว่าเมื่อเขาเหล่านั้นจบออกมาจากสถาบันการศึกษาแล้ว สามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้ได้มากน้อยเพียงใดในสังคม ในบทความเรื่อง “เส้นทางวิบากของปริญญาดนตรีไทย” ยังตั้งข้อสังเกตไปถึง การตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางด้านดนตรีของบัณฑิตดนตรีไทยว่าเป็นการสะท้อนปัญหาเบื้องต้นที่อาจตีความเชิงลบได้หลายแง่ ซึ่งผู้เขียนมองว่า เป็นการชุบตัวให้เป็นมหาบัณฑิตเพื่อใช้เป็นเครื่องมือปกป้องตัวเองจากสังคมภายนอก และในท้ายที่สุดของบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนได้ตั้งคำถามกับมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนศาสตร์ทางด้านดนตรีไทยว่า จะสามารถทำหน้าที่ของชุมชนวิชาการได้จริงแท้เพียงไร

การสร้าง “ตัวตน” ของผู้เขียนผ่านงานวิชาการ

จากข้อมูลพบว่า ในช่วง พ.ศ.2530-ปัจจุบัน นักวิชาการดนตรีไทยที่มีบทบาทในการผลิตบทความทางวิชาการเข้าสู่ระบบการศึกษานั้นมีเพิ่มขึ้น ดังนั้น ด้วยปริมาณหรือจำนวนของบทความนั้นย่อมมีมากขึ้นเช่นเดียวกัน นักวิชาการหลายท่านจึงมีการสร้างตัวตนผ่านการเขียนบทความทางวิชาการเพื่อความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน จากข้อมูลจำนวน 240 เรื่อง พบว่า มีลักษณะของการสร้างตัวตนทางวิชาการผ่านบทความที่ปรากฏเห็นเด่นชัดหลายคน อาทิ

- ณรงค์ชัย ปิฎกรัตน์ อาจารย์และนักวิชาการประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล มักจะเขียนเรื่องราวที่เกี่ยวกับ ความเชื่อทางดนตรีไทยที่ผูกติดกับเทพเจ้าทางดนตรีและพิธีกรรมการไหว้ครูของวัฒนธรรมดนตรีไทย ตัวอย่างบทความ เช่น

○ บทความเรื่อง “บรรเลงเพลงพิธีกรรม” (ตีพิมพ์ในวารสารเพลงดนตรี)

- บทความเรื่อง “เพลงประจำองค์ของครูเทพเจ้าและพระฤๅษีในพิธีไหว้ครูดนตรี” (ตีพิมพ์ในวารสารถนนดนตรี)
- บทความเรื่อง “พระประโคนธรรพ ครูเฒ่า เทพเจ้าแห่งวิทยาการดนตรี” (ตีพิมพ์ในวารสารเพลงดนตรี) เป็นต้น
- ศิวศิษฐ์ นิลสุวรรณ ศิลปินผู้มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับในนักดนตรีไทยโดยกว้างขวาง มีผลงานทางวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารเพลงดนตรี ถนนดนตรี หลายบทความ ซึ่งส่วนใหญ่บทความของศิวศิษฐ์ นิลสุวรรณ จะเป็นบทความที่กล่าวถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี (โดยเฉพาะจะเข้) นอกจากนั้น ในบทความต่าง ๆ ยังกล่าวถึง เทคนิค กลวิธีการบรรเลง รวมไปถึงการซ่อมบำรุง ดูแลรักษาเครื่องดนตรีเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการบรรเลง ตัวอย่างบทความของศิวศิษฐ์ นิลสุวรรณ อาทิ
 - บทความเรื่อง “บทพิสูจน์การประดิษฐ์จะเข้ด้วยไม้ขนุนทั่วไปกับไม้ขนุนแถบชายทะเล” บทความเรื่อง “เมื่อเสียงเสียงฆ้องวงไม่ได้คุณภาพ ควรมีวิธีการทำอย่างไร”
 - บทความเรื่อง “คุณลักษณะเสียงดัง กังวาน ใส ผลของการประดิษฐ์โตะจากแสตนเลส และการควั่นสายเอ็น อีกทางเลือกหนึ่งสำหรับนักจะเข้ในปัจจุบัน”
 - บทความเรื่อง “ข้อรู้ การบำรุงรักษาและวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น” บทความเรื่อง “วิธีผลิตตะกั่วติดเครื่องเป่าพาทย์ด้วยตนเอง”
 - บทความเรื่อง “سابสิก นมหลุด ลูกบิดหลวม สายกร่อน โตะยุบ แก้มจะเข้ หนาบง ปัญหาที่พบเสมอของนักดีจะเข้” เป็นต้น

การเขียนบทความลักษณะ “ชุดบทความ (series)” ซึ่งแบ่งเป็นตอนต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาที่แตกต่างกันภายใต้เรื่องหลัก

การเขียนบทความลักษณะ “ชุดบทความ (series)” พบเห็นได้ในการเขียนบทความในช่วง พ.ศ. 2530-ปัจจุบัน โดยผู้เขียนมีความชำนาญประเด็นต่าง ๆ ที่นำเสนอ ในขณะเดียวกัน มีความสนใจในการนำเสนอบทความหรือผลงานทางวิชาการที่ตนเองค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง การเขียนบทความในลักษณะชุดบทความเป็นสิ่งที่น่าสนใจในมิติของการมองดนตรีไทยในหลากบริบท อาทิ

- กนก คล้ายมุข นำเสนอบทความในประเด็นหลักเรื่อง “วิถีวิฒนธรรมเป่าพาทย์อยุธยา” และนำเสนอประเด็นรองในมุมมองต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย เช่น
 - บทความเรื่อง “วิถีวิฒนธรรมเป่าพาทย์อยุธยา: การบูรณาการเป่าพาทย์ประกอบพิธีกรรมปัจจุบัน”
 - บทความเรื่อง “วิถีวิฒนธรรมเป่าพาทย์อยุธยา: ภูมิปัญญาช่างทำเครื่องดนตรีเป่าพาทย์”

- บทความเรื่อง “วิถีวัฒนธรรมปีพาทย์อยุธยา: ปีพาทย์ประกอบพิธีบวงสรวงในปัจจุบัน”
 - บทความเรื่อง “วิถีวัฒนธรรมปีพาทย์อยุธยา: ผู้หญิงกับปีพาทย์ เหตุผลใดกันแน่?”
 - บทความเรื่อง “วิถีปีพาทย์อยุธยา: ความเชื่อของชาวดนตรีปีพาทย์”
 - บทความเรื่อง “วิถีปีพาทย์อยุธยา: สกulptพระราชนันทนาทางดนตรีในอยุธยา” เป็นต้น
- เดชณี คงอุดม นำเสนอบทความในประเด็นหลักเรื่อง “ความวิบัติคลาดเคลื่อนในดนตรีไทย” และนำเสนอประเด็นรองในมุมมองต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลายโดยผ่านการค้นคว้าเพิ่มเติมโดยตั้งต้นจากประเด็นหลัก อาทิ
- บทความเรื่อง “ความวิบัติคลาดเคลื่อนในดนตรีไทย: ความวิบัติคลาดเคลื่อนของวงปีพาทย์มอญ”
 - บทความเรื่อง “ความวิบัติคลาดเคลื่อนในดนตรีไทย: ความวิบัติคลาดเคลื่อนของมือฆ้องมอญ”
 - บทความเรื่อง “ความวิบัติคลาดเคลื่อนในดนตรีไทย: มือมอญ มือชา”
 - บทความเรื่อง “ความวิบัติคลาดเคลื่อนในดนตรีไทย: วรรณเพลง ท่อนเพลงของเพลงมอญประโคนศพ”
 - บทความเรื่อง “ความวิบัติคลาดเคลื่อนในดนตรีไทย: มือฆ้องมอญ เสียงกลางคืน มือต่าง” เป็นต้น

ทัศนการวิจารณ์ที่อยู่ในเนื้อหา มีเพิ่มมากขึ้น แต่เน้นไปที่การวิจารณ์ดนตรีเชิงบริบทแทบทั้งสิ้น

ในเบื้องต้น จากการจัดแยกประเภทข้อมูลพบว่า เนื้อหาที่ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับ บุคคลสำคัญ นักดนตรี หรือศิลปินทางดนตรีไทยมักจะไม่พบนัยยะทางการวิจารณ์ที่ปรากฏอยู่ในลายลักษณ์ ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า โดยส่วนใหญ่ การสร้างลายลักษณ์ที่บรรยายถึงตัวนักดนตรี ศิลปินหรือบุคคลสำคัญทางดนตรี มักจะโดยให้ภาพของบริบททางสังคม ความสามารถและความเชี่ยวชาญในเครื่องมือมากกว่าการวิจารณ์ผลงานต่าง ๆ ของศิลปินหรือนักดนตรีแต่ละคน

จากข้อมูลในภาคการวิจัย 6 เดือนที่ 1 พบว่า การสร้างลายลักษณ์ดนตรีไทยในช่วง พ.ศ.2500-2530 มีบทความทางวิชาการที่มีทัศนการวิจารณ์ในปริมาณที่น้อยอยู่ หากแต่ข้อมูลที่พบการสร้างลายลักษณ์ดนตรีในช่วง พ.ศ.2530 – ปัจจุบัน พบว่ามีการเขียนงานวิจารณ์ดนตรีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน (ในภาคผนวก ก.) ว่า บทความเรื่องต่าง ๆ มีทัศนการวิจารณ์มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม การวิจารณ์ดนตรีไทยในรูปแบบเชิงลายลักษณ์ที่ปรากฏนี้ก็ล้วนเป็นการวิจารณ์ดนตรีเชิงบริบทหรือทฤษฎีแทบทั้งสิ้น มีส่วนน้อยที่จะเป็นงานวิจารณ์การแสดงดนตรีอย่างชัดเจน อาทิ

- การเขียนการวิจารณ์การแสดงดนตรีในชื่อบทความ “ครูศาสตร์คอนเสิร์ตครั้งที่ 30 ศรีศตพรรษ” โดย พิชชาณัฐ ตูจินดา ก็เป็นเพียงการเขียนวิจารณ์ดนตรีโดยภาพรวมอย่างสั้นใน 2 หน้ากระดาษ
- บทความเรื่อง “ดนตรีราชภัฏไม่ใช่สิ่งที่ใคร ๆ คิด” ของ สุกีร์ เจริญสุข ที่กล่าวถึงฝีมือของนักศึกษาทางด้านดนตรีในสถาบันราชภัฏจำนวนหนึ่งที่มีความสามารถทางดนตรีสูง มีฝีมือสูง มีครู ซึ่งทำเอานักศึกษาดนตรีจากมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งหลายที่มีเงินมากกว่า มีโอกาสมากกว่า มีชื่อเสียงมากกว่าสู้ฝีมือนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏไม่ได้

บทความเกี่ยวกับการวิพากษ์สังคมวัฒนธรรมดนตรีไทย

บทความประเภทนี้มีลักษณะพิเศษในประเด็นของการวิพากษ์สังคมวัฒนธรรมดนตรีไทยโดยการตั้งคำถามกับวิถีแห่งวัฒนธรรมดนตรีไทย ซึ่งลักษณะของการเขียนงานแนวนี้ส่วนใหญ่ใช้แนวคิดและทฤษฎีจำพวกโพสต์โมเดิร์น (post-modern) มาปรับใช้ในการตั้งคำถามและสมมุติฐาน เช่น การใช้ทฤษฎีโครงสร้าง (structuralism) ทฤษฎีหน้าที่นิยม (functionalism) เป็นต้น

บทความที่เกี่ยวกับวิพากษ์สังคมวัฒนธรรมดนตรีที่น่าสนใจจำนวน 2 บทความ คือ

- บทความเรื่อง “ลาวแพน: มุมมองเกี่ยวกับลาวในดนตรีราชสำนัก” ของ สนอง คลังพระศรี ซึ่งบทความดังกล่าว เป็นการเปิดพื้นที่ในการอธิบายปัญหาของการตีความเพลงลาวแพนซึ่งเป็นเพลงหนึ่งของดนตรีไทยที่เป็นประเด็นในเรื่องของรากและที่มาของเพลงเช่นเดียวกับเพลงลาวดวงเดือน เป็นต้น
- บทความเรื่อง “เพศภาวะในดนตรีไทยกับผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม” ของ เชี่ยว เหล่งหนึ่ง (นามปากกา) จากบทความดังกล่าวเกิดการตั้งคำถามในเรื่องของเพศภาวะกับการบรรเลงดนตรีไทย ซึ่งเรื่องของเพศภาวะต่าง ๆ ก็ไปปรากฏอยู่ในบทบาทหน้าที่ตามวิถีของวัฒนธรรมดนตรี บทความจบลงที่การสะท้อนภาพให้เห็นว่า เพศภาวะกับดนตรีนั้นสามารถบอกบุคลิกภาพและความเป็นตัวตนได้ เปรียบดังท่านครูได้จัดให้ลูกศิษย์ที่มีลักษณะนิสัยแตกต่างกันเล่นเครื่องดนตรีที่ต่างกันไป สมมุติบทบาท หน้าที่ บุคลิกไปตามตัวตน
- บทความเรื่อง “สำนักทางดนตรีไทย: วัฒนธรรมหรืออำนาจ” ของ อติภพ ภัทรเดชไพศาล โดยอติภพ มองว่า “สำนัก” ดนตรีไทยต่าง ๆ ยังคงมีบทบาทในการควบคุมความรู้ทางดนตรีที่สำคัญยิ่ง ซึ่งสุดท้ายก็ทำให้เกิดการหวงวิชา หวงทาง หวงโน้ต หวงความรู้ และทะเลาะเบาะแว้งกันไม่จบไม่สิ้นด้วยคำว่า “สำนัก” คำเดียวเท่านั้น ซึ่งคำว่า “สำนัก” นั้นทรงพลัง อย่งในกรณีที่ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไกลไปมาก และการหัดเพลงก็อาจทำได้ง่าย ๆ ด้วยการบันทึกเสียงแล้วค่อย ๆ มาถอดโน้ตเล่นตาม อุปกรณ์บันทึกเสียงเหล่านี้ทำให้การต่อเพลงประจำ

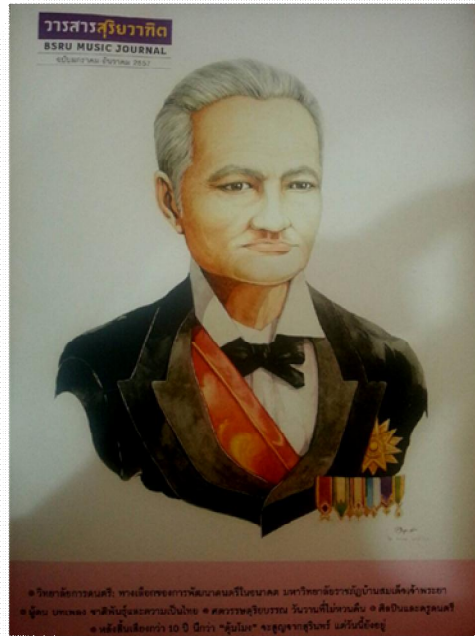
สำนักกันแบบตัวต่อตัวนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ดังนั้น กลไกของอำนาจใน “สำนัก” จึงต้องปรับตัว และสร้างวาทกรรมชุดใหม่ว่าด้วยการต่อเพลงขึ้นเพื่อประนามบุคคลที่แอบหัดเพลงเองโดยที่ครูไม่ได้สอนขึ้นเพื่อแสดงความเป็น “ของแท้” เป็นต้น

นอกจากนี้ของผู้สร้างที่มีมุมมองของนัยเชิงปริมาณและเนื้อหาการผลิตสร้างขึ้นมานั้น ผู้วิจัยสำรวจพบว่า “สื่อ” ที่ผลิตออกมาในรูปแบบของงานทางวิชาการ มีแนวโน้มในการปรับตัวให้สอดคล้องกับนัยเชิงปริมาณของผู้สร้าง ทั้งนี้ พิจารณาจากจำนวนวารสารดนตรีที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ วารสารดนตรีรังสิต (*Rangsit Music Journal*) บริหารโดย วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต วารสารสุริยวาทีต (*BSRU Music Journal*) บริหารโดยสาขาดนตรีไทยเพื่อการอาชีพ ภาควิชามนุษยศาสตร์และศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ทั้งนี้ แนวคิดของวารสารทั้ง 2 เล่ม จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการและเปลี่ยนแปลงและเผยแพร่ความรู้ทางดนตรีและดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะงานทางวิชาการ งานวิจัย และนวัตกรรมในสาขาดนตรี

ดังนั้น ข้อเสนอจากการสำรวจลายลักษณ์ที่เกิดขึ้นในแวดวงของสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยมองเห็นว่าข้อกำหนดต่าง ๆ ในระบบของการอุดมศึกษา มีส่วนผลักดันให้เกิดงานวิชาการทางดนตรีซึ่งมีคุณลักษณะของการวิจารณ์อยู่ในตัว ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างวิทยาการทางดนตรีไทยผ่านกระบวนการสร้างลายลักษณ์ควบคู่ไปกับคุณภาพของการวิจารณ์ในวัฒนธรรมมุขปาฐะ

ภาพโลโก้ของวารสารดนตรีรังสิต

วารสารสุริยวาทีต ฉบับมกราคม – ธันวาคม 2557

1.1.2 การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยเน้นการสำรวจลายลักษณ์อักษรดนตรีไทยบนโลกอินเทอร์เน็ตโดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลบนเว็บไซต์ คือ

1. เว็บไซต์ยูทูบ (Youtube)
2. เว็บไซต์สังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook)
3. เว็บบล็อก Gotoknow.org
4. สถานีวิทยุออนไลน์ patakorn.com

โดยผู้วิจัยพบข้อสังเกตเกี่ยวกับสื่อและการวิจารณ์บนอินเทอร์เน็ตโดยแยกเป็นรายละเอียดดังต่อไปนี้

เว็บไซต์ยูทูบ

เบื้องต้นพบสื่อทางดนตรีไทยบนยูทูบเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเภทข้อมูลที่ปรากฏได้ 5 ประเภท คือ ประเภทวงเครื่องสาย ประเภทวงปี่พาทย์ ประเภทวงมโหรี ประเภทเครื่องดนตรีเดี่ยว และประเภทดนตรีร่วมสมัย จากการสังเกตการแสดงความคิดเห็นที่มีนัยการวิจารณ์ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตดังต่อไปนี้

มีระดับของการใช้ภาษา

การใช้ภาษาของผู้ที่เข้ามาแสดงความคิดเห็น พบว่า ลักษณะการใช้ภาษามีน้อยที่สามารถระบุถึงลักษณะของประชากรในประเด็นเรื่องของเพศ อายุ ขึ้นอยู่กับการตีความ เช่น การใช้คำลงท้ายคำว่า “ครับ” หรือ “ค่ะ” มีแนวโน้มที่สามารถระบุสถานะทางเพศของผู้ใช้ได้ หรือแม้แต่การใช้ภาษาระดับต่าง ๆ หรือความถูกต้องในการใช้ภาษา ก็มีน้อยที่สามารถระบุถึงช่วงอายุได้บ้างบางส่วน จากข้อมูลที่สำรวจ พบว่า มีการใช้ภาษาในหลายระดับ มีภาษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือ ภาษาในเชิงวิชาการและภาษาพูดทั่วไป และรวมถึงภาษาของวัยรุ่นที่มีการใช้คำอย่างผิด ๆ ถูก ๆ มีภาษาสัญลักษณ์ที่เกิดจากการนำตัวอักษรมาสร้างเป็นภาพสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึก อีกทั้งยังมีภาษาเฉพาะกลุ่มที่สร้างขึ้นมาใช้ในกลุ่มเฉพาะอีกด้วย มีตัวอย่างโดยแบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

- ประเด็นการใช้ภาษาที่เป็นทางการ หรือภาษาเชิงวิชาการ ประเด็นการใช้ภาษาที่เป็นทางการหรือภาษาเชิงวิชาการนี้ ส่วนใหญ่พบอยู่ในการแสดงความคิดเห็นในยูทูปที่เป็นผลงานของศิลปินที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นครูหรือผู้ที่จัดได้ว่าเป็นต้นแบบทางดนตรี
- ประเด็นการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ หรือ ประเด็นการใช้ภาษาพูดโดยทั่วไป ภาษาที่ปรากฏอยู่ในประเด็นนี้ มีลักษณะเป็นภาษาพูดที่ใช้โดยทั่วไป เปรียบเสมือนการพูดโต้ตอบกันของคน มีลักษณะเรียบง่าย ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีภาษาไม่เป็นทางการ
- ประเด็นการใช้ภาษาวัยรุ่นและการใช้ภาษาผิดหลักอักขรวิธีตามความนิยมแบบภาษาอินเทอร์เน็ต ประเด็นนี้ มุ่งแสดงให้เห็นการใช้ภาษาของวัยรุ่น มีการใช้คำผิด สะกดผิด หลักอักขรวิธี พบได้ทั่วไปในกระทู้ถามและกระทู้ตอบแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างของภาษาที่พบ เช่น คร่า (ค่ะ) งะ(นะ,นะ) ับ(ครับ) มะด้าย(ไม่ได้) จะด้าย(จะได้) อะทิบาย (อธิบาย) ฯลฯ
- การใช้ภาษาสัญลักษณ์ (Emotical) ภาษาสัญลักษณ์กับการสื่อสารบนโลกอินเทอร์เน็ตจัดได้ว่า เป็นพัฒนาการของด้านภาษาอีกระดับหนึ่ง สาเหตุอาจเป็นเพราะ ง่ายต่อการสื่อสาร สะดวก รวดเร็ว บางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องอธิบายความให้เข้าใจถึงความรู้สึก เพียงแต่ใช้สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นก็เพียงพอที่จะสื่อสารต่อผู้รับได้ ภายในส่วนของการแสดงความคิดเห็น (comment) ก็สามารถพบลักษณะการใช้ภาษาสัญลักษณ์ได้ทั่วไป ตัวอย่างภาษาสัญลักษณ์ที่พบบ่อย เช่น 555 (555) หมายถึง เสียหัวเราะ จะมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการต้องการแสดงอารมณ์ของผู้สร้างผู้ตอบ ณ ขณะนั้น ^ ^ () หมายถึง ลักษณะของความยินดี ดีใจ สัญลักษณ์นี้มีลักษณะคล้าย หัวหรือตาของคนที่มี

ความสุข $_/_ (_/_)$ หมายถึง การยกมือไหว้ มีลักษณะคล้ายกับการยกมือไหว้ของ
 คน หรือการแสดงความเคารพนับถือ $\wedge^0 (\wedge^0)$ หมายถึง หน้าคนมีความสุข
 อ้าปากกว้าง ซึ่งการใช้ภาษาสัญลักษณ์ร่วมในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนั้น ยังมีการ
 ใช้ภาษาบรรยายแบบพรรณนาโวหารที่สร้างจินตนาการของเหตุการณ์ให้มองเห็นภาพของ
 สถานการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสอดแทรกด้วยอุปมาโวหารที่สร้างความน่าสนใจกับเนื้อหา
 ที่บอกเล่า จึงทำให้มองเห็นได้ว่า เรื่องต่าง ๆ บางเรื่องที่ถูกบอกเล่า ณ พื้นที่แห่งนี้ ความจริง
 แล้ว อาจเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงเพียงส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นสิ่งที่เกิดจากการแต่ง
 เต็มเสริมด้วยภาษาที่ในบางกรณีอาจเกิดการตีความผิดพลาดจากเนื้อความได้

ในขณะเดียวกัน การสำรวจเพิ่มเติมในมุมมองอื่น ๆ พบว่า ในปัจจุบัน สื่อทางดนตรีไทยบนยูทูปมี
 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมในการดำเนินงานวิจัยช่วง 6 เดือนที่ 3 นี้ เน้นไปใน
 เรื่องของการพิจารณาข้อมูลที่ปรากฏให้เห็นชัดในลักษณะของการแสดงเอกลักษณ์ โดยทั้งนี้ ผู้วิจัยมองเห็น
 ว่า ลักษณะการแสดงเอกลักษณ์ในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ เปรียบเสมือนการสร้างรูปแบบของสำนักดนตรีที่
 ใช้ลักษณะ “ทาง” ของดนตรี หรือลักษณะของตัวบุคคลเป็นเครื่องประกอบสร้างความเป็นตัวแทนของสำนัก
 ดนตรีนั้นๆ การปรากฏขึ้นของลักษณะการแสดงเอกลักษณ์บนเว็บไซต์ยูทูปเช่นนี้ เป็นลักษณะของการ
 สร้างช่อง (channel) ของผู้ใช้ในยูทูป โดยการสร้างช่องในยูทูปเปรียบเสมือนเป็นแหล่งรวบรวมมัลติมีเดีย
 เกี่ยวกับการบรรเลงและการแสดงดนตรีไทย มีทั้งการบรรเลงและการแสดงดนตรีไทยที่เป็นของเดิม และ
 เป็นมีการสร้างขึ้นหรือถ่ายทำใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำเสนอเพลง “พระอาทิตย์ชิงดวง” ผ่านวง
 เครื่องสายผสมระนาดเอกที่มีนักดนตรีแต่งการด้วยชุดไทย ของช่อง wisetdontree เป็นต้น

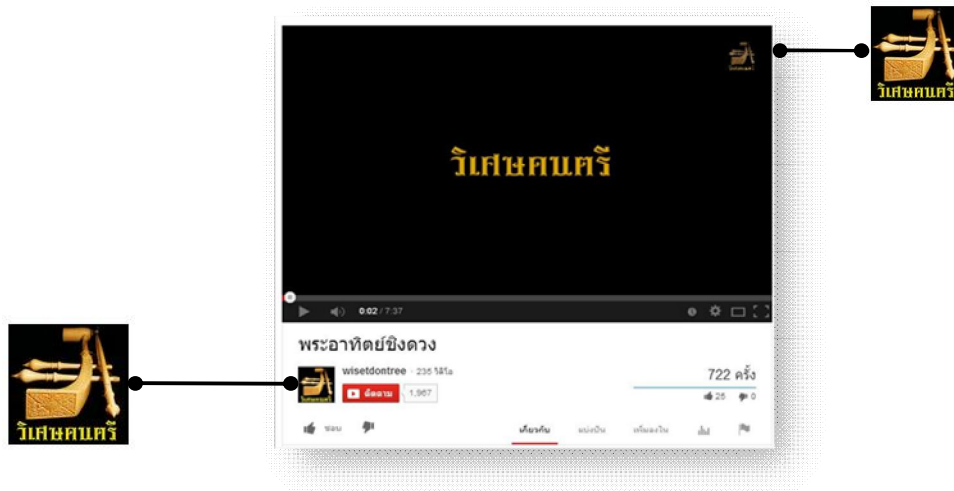
การแสดงดนตรีในเพลง “พระอาทิตย์ชิงดวง” ด้วยวงเครื่องสายผสมระนาดเอก

การเกิดขึ้นของช่องทางดนตรี มีการสร้างเอกลักษณ์ของช่องต่าง ๆ โดยผู้วิจัสรุปได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

การแสดงเอกลักษณ์ผ่านการสร้างสัญลักษณ์ช่อง (logo)

การแสดงสร้างสัญลักษณ์ของช่อง (logo) เปรียบเสมือนการสร้างภาพตัวแทนเพื่อสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของช่องนั้น ๆ การสร้างสัญลักษณ์ของช่อง ผู้วิจัวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการสร้างภาพลักษณ์ของศิลปินให้ปรากฏอยู่ในสำนักดนตรีเพื่อเป็นภาพแห่งตัวแทนของสำนักดนตรีต่าง ๆ อาทิ หากกล่าวถึงสำนักดนตรีทางฝั่งธน ก็มักจะนึกถึง ภาพของจางวางท้าว พาทย์โกศล เป็นต้น

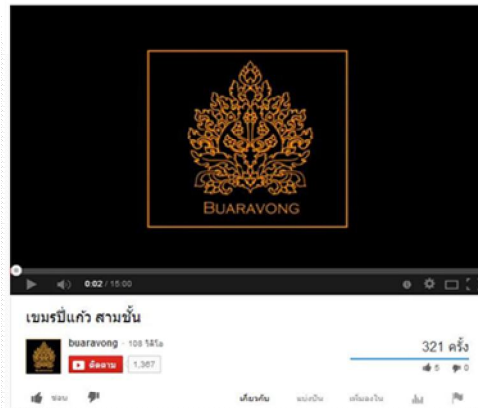
ตัวอย่างการแสดงเอกลักษณ์ผ่านการสร้างสัญลักษณ์ของช่อง เช่น

ช่อง “วิเศษดนตรี (wisetdontree)” มีสัญลักษณ์ของช่องที่ปรากฏคือ รูปซอด้วงวางระนาดกับพื้นได้รูปซอด้วงมีการใช้อักษรภาษาอังกฤษกำกับว่า “วิเศษดนตรี” ทั้งนี้ สัญลักษณ์ของวิเศษดนตรียังปรากฏอยู่ที่มุมขวาบนของทุกคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ยูทูป

ช่อง “โคธาวารี” มีสัญลักษณ์ของช่องที่ปรากฏคือ ภาพของการออกแบบตัวอักษร โดยแบ่งคำว่า โคธา เป็นอักษรสีขาว และคำว่า วารี เป็นอักษรสีดำบนแถบสีเทา ทั้งนี้ สัญลักษณ์ของโคธาวารียังปรากฏอยู่ที่มุมขวาบนของทุกคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ยูทูป

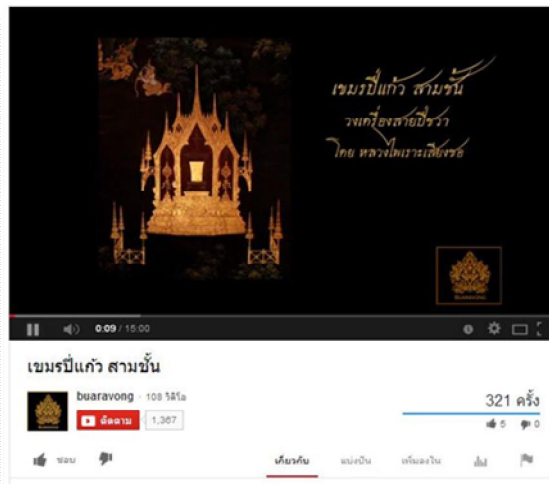
ช่อง “Buavong” มีสัญลักษณ์ของช่องที่ปรากฏคือ ภาพสัญลักษณ์คล้ายรูปมงกุฎ ภายใต้รูปปรากฏตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า Buavong

การแสดงเอกลักษณ์ผ่านการถ่ายทำและการจัดองค์ประกอบ

ช่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดนตรีไทยในเว็บไซต์ยูทูบ มีการแสดงเอกลักษณ์ผ่านการถ่ายทำและการจัดองค์ประกอบ นอกจากนั้น ยังมีวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตาม การนำเสนอที่แตกต่างในรูปแบบต่าง ๆ นั้น สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ช่องดนตรี เช่น

ภาพตัวอย่างจากช่อง wisetdontree ในการแสดงดนตรีเพลง “สุดสงวน” มีการถ่ายทำและจัดองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น นักดนตรีสวมใส่ผ้าไทยหรือชุดไทย นอกจากนั้น หากเข้าชมในเว็บไซต์ยูทูบ การถ่ายทำเป็นไปอย่างประณีตโดยมีการคำนึงถึงเรื่องเสียงที่ชัดเจน นอกจากนั้นมีการติดต่อและให้ข้อมูลเพลงที่ใช้ในการบรรเลง

ภาพตัวอย่างจากช่อง buaravong ในการนำเสนอบทเพลง “เขมรปีแก้ว สามชั้น” มีการนำเสนอภาพประกอบ และการให้ข้อมูลเพลง วงที่ใช้บรรเลง และผู้ประพันธ์

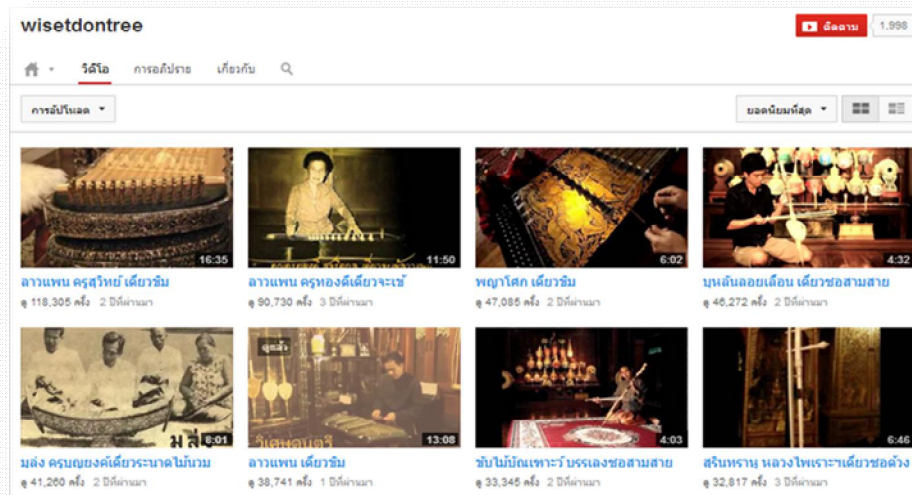

ภาพตัวอย่างจากช่องโคธาวารี ในการนำเสนอบทเพลง “เขมรไทรโยค 3 ชั้น” นอกจากนั้น มีการนำเสนอภาพประกอบ และการให้ข้อมูลเพลง ผู้บรรเลง เป็นต้น

การแสดงเอกลักษณ์ผ่านการนำเสนอวงดนตรีและแนวการบรรเลง

การแสดงเอกลักษณ์ผ่านการนำเสนอวงดนตรีและแนวการบรรเลง ผู้วิจัยพบว่า ในบางช่องดนตรีมีความชัดเจนในการนำเสนอเอกลักษณ์ผ่านวงดนตรีและแนวการบรรเลง เช่น ในช่อง wisetdontree เน้นการนำเสนอวงเครื่องสายในแนวทางการบรรเลงด้วยนักดนตรีกลุ่มหลัก ผู้วิจัยมองเห็นว่า การสร้างตัวตนผ่าน

นัยทางดนตรีในมุมมองของสำนักดนตรีผ่านช่องทางดนตรีในโลกอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ พิจารณาจากจำนวนผู้เข้าชมและจำนวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกระตุสนทนา

ภาพตัวอย่างคลิปทางดนตรีไทยของช่อง wisetdontree ที่มีผู้ติดตามเป็นจำนวนประมาณ 1,900 คน และจำนวนครั้งในการเข้าเยี่ยมชมมีมากกว่า 500,000 การเยี่ยมชม (views)

จาก 3 ประเด็นหลักจากตัวอย่างการสร้างช่องทางดนตรีไทย ผู้วิจัยพิจารณาว่า เป็นการสร้างชุมชนให้แก่นักดนตรีไทยบนโลกอินเทอร์เน็ตโดยผ่านเทคโนโลยี และเมื่อพิจารณาในประเด็นของการวิจารณ์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่เกิดสังคมของการวิจารณ์อย่างชัดเจน มีเพียงเรื่องราวของการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้น การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนเว็บไซต์จึงเป็นเพียงรูปแบบวิถีแห่งมุขปาฐะที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่จนปรากฏเป็นลายลักษณ์ ในขณะเดียวกัน จำนวนครั้งของผู้เข้าเยี่ยมชมโดยรวมที่มีเป็นจำนวนมาก (ประมาณการมากกว่า 1 ล้านคน) และจำนวนการแสดงความคิดเห็นในมุมมองต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งเป็นอีกมิติรูปแบบหนึ่งในความเป็นไปของความเป็นสังคมของมนุษย์บนพื้นที่ใหม่ที่มีอิสระทางความคิด ความมีเสรีทางการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่ม นำมาสู่การเข้าถึงข้อมูลเนื้อหาในรูปแบบต่างๆในแง่มุมขององค์ความรู้ทางดนตรีไทย เกิดประเด็นการพูดคุย ถกเถียงอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผู้วิจัยมองพื้นที่สาธารณะเปรียบได้กับ “เครื่องมือ” ที่ถูกหยิบยกมาใช้โดยกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมวัฒนธรรมร่วมกัน ผู้ใช้หรือประชากรอินเทอร์เน็ตที่เข้ามาสู่พื้นที่แห่งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพื้นที่ใหม่ที่ได้เพิ่มทั้งความเป็นสาธารณะของวิชาการความรู้และความเป็นอิสระทางความคิดอย่างเห็นได้ชัด เป็นการนำไปสู่ประเด็นการพูดคุยเสนอความคิดเห็นถกเถียงกันอย่างต่อเนื่อง

ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของเนื้อหาวิชาการด้านสังคีตศิลป์อย่างหลากหลายและเป็นอิสระอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน เกิดขึ้นกลายเป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์อย่างมีพลวัตของประชากรอย่างเห็นได้ชัด

เว็บไซต์เฟซบุ๊ก

การสำรวจเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ผู้วิจัยแบ่งส่วนของการสำรวจเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ส่วนเว็บไซต์เฟซบุ๊กห้องทดลองการวิจารณ์บนโลกอินเทอร์เน็ต
2. ส่วนเว็บไซต์เฟซบุ๊กกลุ่มสนทนา (กลุ่มปิด)

1. เว็บไซต์เฟซบุ๊กห้องทดลองการวิจารณ์บนโลกอินเทอร์เน็ต

เว็บไซต์เฟซบุ๊กที่ผู้วิจัยใช้เป็นห้องทดลองการวิจารณ์บนโลกอินเทอร์เน็ต คือ เฟซบุ๊ก “ชุมชนดนตรีไทย” ข้อสังเกตพลวัตรในหน้าเฟซบุ๊กแห่งนี้ เริ่มมีสมาชิกเข้ามาใช้พื้นที่ในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับดนตรีไทยเพิ่มมากขึ้น ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบบนหน้าเฟซบุ๊กคือ มีการสร้างเพจที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางดนตรีไทยเพิ่มมากขึ้น

ตัวอย่างหน้าเพจร้านดริยสังคีตที่มีเรื่องราวและเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีไทย

ตัวอย่างหน้าเพจชมรมคนรักดนตรีไทยที่มีเรื่องราวและเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีไทย

บางเพจเป็นรูปแบบของการประชาสัมพันธ์กลุ่มทางดนตรีไทย หรือบางเพจเป็นการสร้างหน้าเพจของศิลปินที่ล่วงลับไปแล้ว ภายในเพจดังกล่าวจะมีประวัติศิลปิน หรือผลงานทางดนตรีที่เคยบันทึกไว้ และบางครั้งมีการเปิดประเด็นพูดคุยในเรื่องราวที่เกี่ยวกับศิลปินท่านดังกล่าว ทำให้สามารถตั้งข้อสังเกตถึงประสิทธิภาพของสังคมออนไลน์ต่อการสร้างความเป็นตัวตนของศิลปินผ่านบุคลลนิรนามที่เกิดจากถ่ายทอดองค์ความรู้ในความสัมพันธ์ศิลปินกับศิษย์ หรือศิลปินกับผู้ชื่นชอบในผลงาน ซึ่งในประเด็นดังกล่าวมาพิจารณาเปรียบเทียบกับการสร้างหน้าเพจให้กับศิลปินเพลงในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีแนวคิดที่จะรวบรวมกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบในผลงานของศิลปินคนดังแต่ทั้งนี้ หน้าเพจดังกล่าวไม่มีศิลปินคนใดเป็นผู้จัดทำขึ้นมาเอง ส่วนหน้าเพจของศิลปินดนตรีไทยนั้น เท่าที่สังเกตและเก็บข้อมูล พบว่า เพิ่งจะมีการสร้างมาไม่นาน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตของการสร้างเพจจำพวกนี้ว่า มีผลกระทบอย่างไรบ้างกับวงการดนตรีไทย เนื่องจาก การได้สัมภาษณ์ผู้ที่เคยสร้างเพจให้กับศิลปินโดยส่วนใหญ่จะไม่เปิดเผยตัวตน เพียงแต่จะทำหน้าที่คล้ายเป็นสื่อกลางในการสร้างเรื่องราวให้กับศิลปินคนดังกล่าว ประกอบกับการสัมภาษณ์ถึงวัตถุประสงค์การสร้างเพจดังกล่าว พบว่า โดยส่วนใหญ่ เป็นการสร้างเพื่อประชาสัมพันธ์นำเสนอเรื่องราวชีวิตประจำวันของศิลปิน หรือเป็นการรวบรวมกลุ่มของผู้ที่ชื่นชอบในศิลปินคนนั้น ๆ

บ้านบางลำพู ครุสดี จิตต์

ศรียปกรณ

คุณครูแอบ ยวน วณิชย์

ระดี วิเศษสุการ

เรือนวิเศษดนตรี* เรือนประภา

ตัวอย่างหน้าเพจที่เป็นการสร้างให้ศิลปินดนตรีไทยท่านต่าง ๆ

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตถึงแนวคิดและการปฏิบัติดังกล่าวว่า เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่จะสามารถสร้างปรากฏการแฟกต์ที่มีนัยยะทางการวิจารณ์ ในขณะเดียวกัน เมื่อหันย้อนมาพิจารณาเปรียบเทียบกับหน้าเพจศิลปินของดนตรีไทย สิ่งที่ค้นพบคือ ผู้ที่มีความชื่นชอบและชื่นชมในศิลปิน โดยประเด็นในการพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวกับศิลปินคนนั้น ๆ

2. ส่วนเว็บไซต์เฟซบุ๊กกลุ่มสนทนา (กลุ่มปิด)

การพูดคุยในประเด็นถกเถียงด้านดนตรีไทยมีเพิ่มมากขึ้นบนเฟซบุ๊ก ข้อสังเกตอย่างหนึ่งบนวัฒนธรรมการใช้เฟซบุ๊กคือ โดยส่วนใหญ่ผู้ใช้จะไม่ชอบการพูดคุยอย่างเป็นสาธารณะบนหน้าวอลล์ (wall) ของ

ตนเอง แต่จะไปพูดคุยกันในกลุ่มเฉพาะในเรื่องราวต่าง ๆ ดังเช่น การเก็บข้อมูลในกลุ่ม “เสวนาดนตรีไทย” ตั้งถูกตั้งขึ้นมาเพื่อพูดคุยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับดนตรีไทย

จากกระทู้สนทนาต่าง ๆ พบว่า การพูดคุยในกลุ่มสนทนาปิด สามารถพูดคุยกันอย่างอิสระเสรี (พิจารณาจากคำพูดที่ใช้) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือ การแลกเปลี่ยนและนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ทำให้ความกล้าที่จะพูดคุยหรือแสดงออกทางความคิดเห็นมีเพิ่มเติมเมื่อเปรียบเทียบกับการสร้างชุมชนออนไลน์ดนตรีไทยในช่วงแรก ๆ ที่ไม่มีสมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็น แต่เมื่อมีวิธีการลักษณะการสร้างกลุ่มลับ พบว่าแนวโน้มของสมาชิกในกลุ่ม มีแนวโน้มในการเข้าร่วมโพสต์ข้อความที่เป็นารพูดคุยเพิ่มมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์เรื่องราวของกิจกรรมทางดนตรีไทย มีการโพสต์วิดีโอจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อการรับชมรับฟัง หรือแม้แต่การแท็ก (tag) เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดนตรีไทย จากหน้าของสมาชิกท่านต่าง ๆ มากกว่าการโพสต์หน้าของชุมชนคนดนตรีไทยหรือหน้าวอลล์ (wall) ของตัวเองโดยตรง

จากตัวอย่างดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมองว่าลายลักษณ์ต่าง ๆ ในบนโลกอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบลักษณะใด การพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาข้อความ บางครั้งอาจเกิดขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม เวลานั้น กระบวนการชุมชนในสังคมอินเทอร์เน็ตจะมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลกันเอง บ่อยครั้งที่ผู้วิจัยมักเห็นกระทู้ที่แสดงความคิดเห็นต่างทางด้านเนื้อหาหรืออธิบายความบรรยายในมุมมองที่แตกต่างหรือในบางครั้งผู้วิจัยมักเจอข้อความจากระบบกระทู้สนทนาที่แจ้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความที่ถูกสร้างขึ้นมาก่อนของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งต้องยอมรับว่า ลักษณะการผลิตเนื้อหาของสมาชิกในชุมชน ก็มีข้อด้อยที่เกิดขึ้นในกระบวนการอันอาจนำไปสู่ความขัดแย้งหรือการว่าร้ายใส่ความ กล่าวคือ เรื่องราวต่าง ๆ ที่นับได้ว่า “อาจจะ” เป็นสื่อก็อาจเกิดขึ้นจากอวดตาของผู้ผลิตเนื้อหาอันเนื่องมาจากในระบบของการใช้กระทู้ไม่มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เพียงแต่สิ่งที่เกิดขึ้นนั้น อาจเป็น “เรื่องเล่า” ที่ “เล่า” กันอย่างมีอิสระเสรีอันสามารถทำได้ในพื้นที่แห่งนี้ ดังนั้น ผู้ที่เข้ามาอ่านหรือเข้ามาเสพเรื่องราวที่เป็นสื่อนั้นจึงต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านแล้วคิดตัดสินใจในความถูกต้องของข้อมูล อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่ายินดีต่อกระบวนการสร้างสื่อนี้แห่งความมีชีวิตของดนตรีไทย คือ การตรวจสอบข้อมูลกันเอง กล่าวคือ หากเรื่องใดที่เหล่าบรรดาสมาชิกในชุมชนนำมาเสนอแล้วปรากฏว่าเรื่องนั้นอาจไม่เป็นความจริงหรือเป็นเพียงเรื่องที่สร้างขึ้นมาเพื่อเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งแล้ว สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยหรือคิดว่า “เรื่องเล่า” หรือ “เนื้อหา” ดังกล่าวไม่เป็นความจริง ก็จะมีการเข้ามาโต้แย้งข้อมูลกัน หรือในบางกรณี เรื่องเล่าที่ไม่ได้สร้างสาระทางปัญญาหรือประโยชน์ หรือกลับเป็นการซ้ำเติมบุคคลผู้ซึ่งไม่สามารถจะเข้ามาอธิบายความจริง ก็จะถูกตักเตือนหรือเสนอแนวทางยุติการพูดคุยบอกเล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ

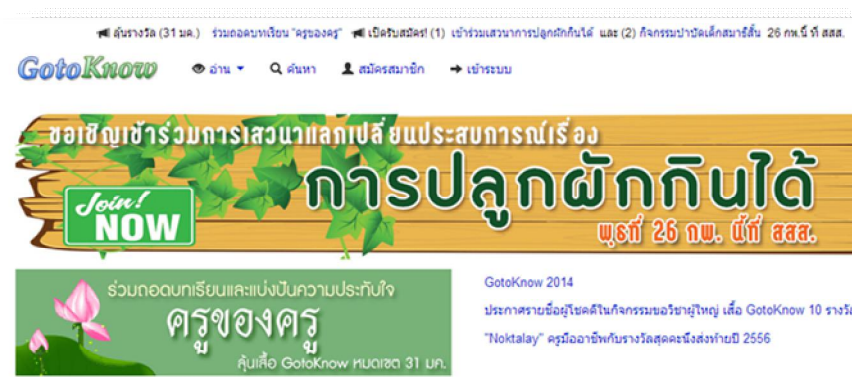
เนื้อหาทุกประเด็น ล้วนเป็น “สื่อน” ที่สร้างความมีชีวิตให้กับชุมชนดนตรีไทยบนโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่ง “สื่อน” ของวิถีดนตรีไทยนี้เองก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบนโลกแห่งความจริงที่บางครั้งไม่มีพื้นที่ที่จะนำเสนอหรือ

บอกเล่าให้กลายเป็นประวัติศาสตร์เชิงดนตรี หรือบางกรณีอาจจะเป็นเพียงการบอกเล่าพูดคุยในวงแคบที่มีได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมวัฒนธรรมดนตรีโดยรวม การมีพื้นที่สาธารณะบนโลกออนไลน์แห่งนี้ จึงเป็นเครื่องมือที่รองรับหรือดึงเอาข้อมูลอันเป็น “สีสัน” หรือเกร็ดความรู้เรื่องต่างๆ ที่ถูกเก็บซ่อนในตัวของคนดนตรีแต่ละคนออกมาสู่สาธารณะเพื่อเสริมหรือเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทยให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกัน ก็สร้าง “ชีวิต” ให้แก่ดนตรีไทยในโลกแห่งความจริง ด้วย “สีสัน” ที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์แห่งนี้

เว็บบล็อก gotoknow.org

The Gateway Of Thailand's Online Knowledge Management หรือเว็บไซต์ GotoKnow.org เปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 27 พฤษภาคม 2548 โดยเป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการระบบบล็อกเพื่อการจัดการความรู้สำหรับกลุ่มคนทำงานและชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice) ของประเทศไทย อีกทั้งเว็บไซต์แห่งนี้ยังมีบทบาทในการเป็นชุมชนความรู้รวมของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เสมือนให้สมาชิกสาขาอาชีพต่างๆ มารวมตัวกันเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ลงในระบบบล็อก (blog)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเว็บล็อก (weblog) แห่งนี้เพื่อส่งเสริม "การแลกเปลี่ยนเรียนรู้" ซึ่งเป็นกิจกรรมด้านการจัดการความรู้ ด้วยการใช้งานเว็บล็อก สู่การเสริมสร้างให้ "คนไทยมีสุขภาวะที่ยั่งยืน" หมายถึง คนไทยมีความสุขสี่ด้าน ได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญา โดยมีการจัดเตรียมพื้นที่เสมือนและเครื่องมือสำหรับ "ชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice)" เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มคนทำงานในสาขาอาชีพต่างๆ นอกจากนั้น ยังสนับสนุนการเขียนเรื่องเล่าเร้าพลัง (storytelling) จากประสบการณ์และการเรียนรู้ของผู้เขียนเอง เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านได้นำไปประยุกต์ใช้หรือจุดประกายความคิดเพื่อให้ต่อยอดความรู้ในกิจกรรมการทำงานและกิจกรรมอื่นๆ ของผู้อ่านต่อไป

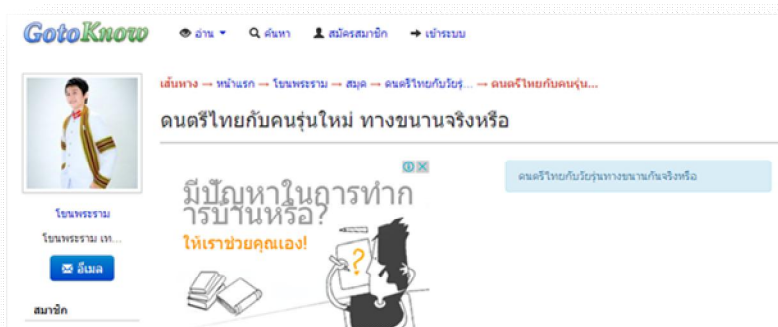

ภาพตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ gotoknow.org

ชุมชนเสมือนจริงทางการศึกษาแห่งนี้ มี “ครูดนตรีไทย” หลายท่าน ได้ใช้พื้นที่แห่งนี้นำเสนอบทความที่เกี่ยวกับเนื้อหาทางดนตรีไทยไว้เป็นจำนวนมาก การสำรวจเบื้องต้นพบว่า มีบทความเกี่ยวกับ

ดนตรีไทยเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 200 บทความ³ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตในการนำเสนอลายลักษณ์ดนตรีไทยบนพื้นที่แห่งนี้ไว้ 3 ประเด็นด้วยกันคือ

1. การใช้ภาษาเป็นทางการ โดยเว็บบล็อกดังกล่าว ผู้เขียน (blogger) ได้เรียบเรียงการใช้ภาษามีลักษณะทางวิชาการค่อนข้างสูงกว่าเว็บไซต์อื่น ๆ ที่ปรากฏเนื้อหาทางดนตรีไทยดังที่ได้เก็บข้อมูลมาแล้วในเว็บไซต์ไทยคิดส์ เว็บไซต์ยูทูบ และเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ทั้งนี้ผู้วิจัยมองเห็นว่า เว็บบล็อกแห่งนี้ จัดเป็นชุมชนทางวิชาการดนตรีไทยที่เป็นพื้นที่ใหม่บนสื่ออินเทอร์เน็ต
2. ลายลักษณ์ดนตรีไทยมีความเป็นงานทางวิชาการสูง ประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยพิจารณาจากรูปแบบและขั้นตอนของการนำเสนอ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำเข้ามาประกอบการอธิบายไม่ว่าจะเป็นภาพเสียง หรือสื่อมัลติมีเดีย ในขณะเดียวกัน ในส่วนท้ายของบทความนั้น มีอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของเว็บไซต์ที่กล่าวถึงการสนับสนุนการให้เกียรติแก่เจ้าของความรู้โดยไม่สนับสนุนการละเมิดลิขสิทธิ์
3. ชุมชนการเรียนรู้ดนตรีไทย ประเด็นนี้ผู้วิจัยพิจารณาจากองค์ประกอบของความเป็นชุมชนที่กล่าวถึงการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของการโต้ตอบสนทนาในส่วนกระทู้ถาม-ตามที่ปรากฏอยู่ในเว็บบล็อก ทำให้มองเห็นความเคลื่อนไหวของชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันยังเป็นพื้นที่สาธารณะที่สร้างองค์ความรู้หรือความคิดที่บุคคลในชุมชนที่แสดงผ่านระบบสัญลักษณ์ที่เป็น ภาษา เทคโนโลยีเสียง หรือ ภาพ สามารถติดต่อเข้ากับพื้นที่ออนไลน์ของชุมชนอื่นได้ด้วยการเชื่อมโยง (Link) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ภาพตัวอย่างจากเว็บบล็อกของผู้ใช้นาม “ชนพระราม” กับบทความเรื่อง “ดนตรีไทยกับคนรุ่นใหม่ ทางขนานจริงหรือ”

³ ภาคผนวก ค.

สถานีวิทยออนไลน์ patakorn.com

สถานีวิทยออนไลน์ patakorn.com เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในเว็บไซต์ปฏากรณ์ดอทคอม เป็นเว็บไซต์ดนตรีไทยที่บริการวิทยุเพื่อความบันเทิงและความรู้ด้านดนตรีไทย โดยบริการถ่ายทอดเสียงผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถรับฟังได้ทุกที่ทั่วโลกตลอด 24 ชั่วโมง วิทยุดนตรีไทยนี้ แบ่งหน้าที่การรับผิดชอบการเปิดวิทยุ (ดีเจ) เป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วน “Admin โจ๊ก” ส่วนหน้าที่รับผิดชอบของ “Admin โจ๊ก” ทำหน้าที่ในช่วงเวลาดึกหรือในเวลาเช้าของบางวัน แนวเพลงที่เปิดจะเป็นเพลงดนตรีไทยในแนววงปี่พาทย์ไทย วงเครื่องสาย และวงมโหรี
2. ส่วน “PJ พิค” ทำหน้าที่ในช่วงค่ำและช่วงเช้าโดยเฉพาะในวันเสาร์และอาทิตย์ เพลงที่เปิดออกอากาศจะเป็นเพลงที่บรรเลงด้วยปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญ นอกจากนั้นยังเป็นเพลงของดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ ภาคอีสานและภาคใต้
3. ส่วน “Radio Auto Bot” ซึ่งเป็นระบบการเปิดเพลงอัตโนมัติที่มีการวางแผนการออกอากาศเป็นที่เรียบร้อย

ภาพตัวอย่างสัญลักษณ์ของเว็บไซต์ดนตรีไทย ปฏากรณ์ดอทคอม

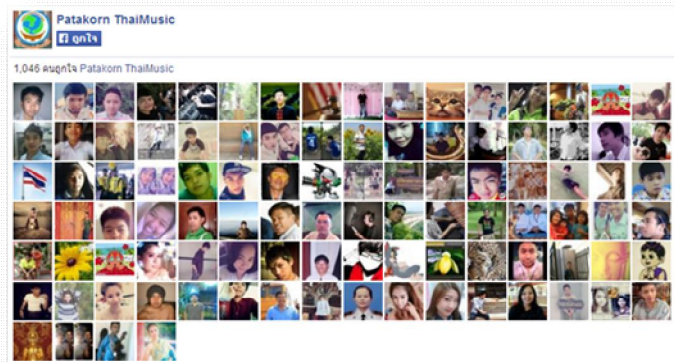
นอกจากการออกอากาศของวิทยุดนตรีไทย ภายในเว็บไซต์ยังมีกระดานสนทนาแบบโต้ตอบ (chatting board) และ การเชื่อมโยงกับเว็บไซต์เฟซบุ๊ก เพื่อให้ผู้ที่รับฟังทางอินเทอร์เน็ตได้แสดงความคิดเห็นและขอเพลงจากผู้เปิดเพลงได้ตามความต้องการ

ภาพตัวอย่างกระดานสนทนาแบบโต้ตอบ (chatting board) ในเว็บไซต์ดนตรีไทย ปฏากรณ์ดอทคอม

ภาพตัวอย่างส่วนเชื่อมโยงจากเว็บไซต์เฟซบุ๊กที่เปิดให้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับรายการวิทยุ

ภาพตัวอย่างแสดงจำนวนผู้ใช้เฟซบุ๊ก (1,045 ยูส) ที่มีความเชื่อมโยงเข้ากับรายการวิทยุในเว็บไซต์ patakorn.com

จากการสำรวจข้อมูลการออกอากาศวิทยุดนตรีไทยออนไลน์พบว่า ลักษณะของการจัดรายการ ปรากฏเพียงการจัดผังการออกรายการที่ยังไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ช่วงเวลาของผู้จัดรายการที่จะมาพบกับผู้ฟังบนอินเทอร์เน็ตไม่ตรงเวลา ผู้วิจัยมองว่า อาจเป็นช่วงของการทดลองออกอากาศและเป็นสิ่งที่ผู้จัดทำเว็บไซต์มีความสนใจในการสร้างเว็บไซต์นี้ขึ้นมา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจำนวนของผู้ฟังหรือผู้ที่สนใจในจำนวนผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีถึงจำนวน 1,045 ผู้ใช้ ผู้วิจัยมองเห็นว่า อย่างน้อยที่สุด การออกอากาศของวิทยุดนตรีไทยออนไลน์แห่งนี้ก็ยังสามารถดึงดูดผู้ฟังและผู้สนใจได้จำนวนพอสมควร หากแต่ผลกระทบต่อวงการดนตรีไทยในเชิงปรากฏการณ์นั้นเพียงทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอดนตรีไทยอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ในประเด็นของการวิจารณ์ดนตรีนั้น ผู้วิจัยมองว่ายังไม่มีความชัดเจนในข้อมูลที่สำรวจ

เนื่องจาก การพูดคุยที่เกิดขึ้นจากระบบการตอบโต้ นั้น ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพียงแต่เป็นการขอเพลงที่ต้องการฟังและพูดคุยกันในลักษณะของการทักทายเพียงเท่านั้น

1.1.3 ความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อของการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต

ความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อของการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยพิจารณาถึงการโอนย้ายถ่ายเทข้อมูลระหว่างโลกแห่งลายลักษณ์กับโลกอินเทอร์เน็ต โดยมีวัฒนธรรมมุขปาฐะเป็นรูปแบบของการเชื่อมต่อ ข้อสรุปเช่นนี้ ผู้วิจัยพิจารณาจากการปรากฏของรูปแบบลายลักษณ์ที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ตที่โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นรูปแบบของการสนทนา ประเด็นดังกล่าว เปรียบเสมือนการจำลองโลกแห่งมุขปาฐะให้ปรากฏเป็นรูปธรรมบนสื่ออินเทอร์เน็ต โดยผู้วิจัยได้สรุปความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อของการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต ไว้ดังต่อไปนี้

วัฒนธรรมการวิจารณ์บนอินเทอร์เน็ต: พื้นที่ใหม่ที่ไร้ผู้นำ

การแลกเปลี่ยนสนทนาพื้นที่อินเทอร์เน็ตกับการวิจารณ์ดนตรีไทย สะท้อนให้เห็นถึงการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เข้ากับวัฒนธรรมดนตรี โดยมีมุมมองมองแนวทางการสร้างเว็บไซต์ด้วยการสร้างยุทธศาสตร์จัดทำเว็บไซต์ด้วยการนำดนตรีไทยมาปรับใช้ให้เข้ากับเทคโนโลยีบนโลกโลกาภิวัตน์ ในขณะเดียวกันศิลปิน (ครู/อาจารย์) ก็จะต้องเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อนำมาปรับใช้ให้ลงตัวกับวัฒนธรรมดนตรีนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมดนตรีแบบใหม่เพื่อเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศาสตร์ทางด้านดนตรีไทย ตลอดจนถึงการสร้างการวิจารณ์ในรูปแบบของการถ่ายโอนจากโลกของมุขปาฐะและโลกของลายลักษณ์ โดยผสมผสานสื่อผ่านตัวอักษร ซึ่งความคิดของครูอาจารย์แบบวิธีคิดดั้งเดิมก็ยังคงมีความสำคัญ ส่วนการวิจารณ์ในโลกเสมือนจริงหรือโลกไซเบอร์ที่รวบรวมเอามุขปาฐะและลายลักษณ์เข้าไว้ด้วยกัน ก็มาจากความรู้หรือความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของผู้ที่ทำการวิจารณ์เป็นสำคัญจึงไม่น่าจะเกี่ยวกับการสรุปว่า เมื่อมุขปาฐะแข็งแกร่งแล้ว การวิจารณ์ในโลกของไซเบอร์จะแข็งแกร่งตาม เพราะอาจจะขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้วิจารณ์มากกว่า

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมเสมือนจริงมีความเร่รังในการสื่อสารและความหลากหลายข้อมูล สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของข้อมูลที่ถูกผลิตขึ้น ซึ่งหากการสร้างข้อมูลต่าง ๆ นั้น มิได้เกิดจากความเข้มแข็งของมุขปาฐะหรือลายลักษณ์ การประเมินคุณค่าสิ่งที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่อ “คุณภาพ” ที่จะปรากฏในพื้นที่ใหม่แห่งนี้ นอกจากนั้น การวิจารณ์ดนตรี อาจเกิดในรูปแบบของการประพันธ์เพลงที่เกิดจากไหวพริบปฏิภาณและอัจฉริยภาพทางดนตรีของบรรดาครูเพลงทั้งหลาย สรรค์สร้างเพลงไทยด้วยการแปรหรือแปลงทำนองต่าง ๆ

ที่มีอยู่เก่าก่อนให้เกิดเป็นงานศิลปะชิ้นใหม่ ซึ่งการสร้างหรือการประพันธ์ เกิดจากความแจ่มแจ้งเข้าใจในโครงสร้างและเนื้อหาของเพลง การตีความขึ้นมาใหม่เปรียบเสมือนการวิจารณ์อย่างหนึ่งที่ผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างมีระบบ เรารับรู้ได้ว่า เพลงไทยหลายเพลงที่ได้รับความนิยมล้วนเกิดจากขั้นตอนความคิดดังกล่าว ดังนั้น เมื่อมองถึงวัฒนธรรมการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในแวดวงวัฒนธรรมดนตรี จึงทำให้เห็นว่า การวิจารณ์ดนตรีไทย มีธรรมชาติที่มีได้เกิดจากมุขปาฐะและลายลักษณ์เป็นแกนกลาง แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องของการวิจารณ์ที่ถ่ายโอนสู่วัฒนธรรมไซเบอร์หรือวัฒนธรรมเสมือนจริง จึงปรากฏเพียงแค่การวิจารณ์ที่เป็นลักษณะของการแสดงความคิดเห็นในเชิงทฤษฎีทางดนตรี ส่วนในเรื่องของการปฏิบัติ ก็เป็นเพียงการวิจารณ์ที่ประเมินคุณค่าของการบรรเลงในระดับหนึ่ง ดังนั้น ประเด็น “เมื่อการวิจารณ์เปลี่ยนผ่านจากวัฒนธรรมลายลักษณ์ไปสู่วัฒนธรรมอินเทอร์เน็ต” จึงเป็นประเด็นพิจารณารูปแบบการวิจารณ์เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น มิได้ครอบคลุมการวิจารณ์ในวัฒนธรรมดนตรีไทยทั้งหมด

ในขณะเดียวกัน บางส่วนของการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกเสมือนจริง เกิดขึ้นจากพื้นฐานการรับรู้ชุดความรู้ที่ถูกสร้างบนโลกดังกล่าว การแสวงหาความจริงจากสังคมในพื้นที่แห่งนี้ จึงเป็นเพียงการรับรู้ชุดความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นผ่านลายลักษณ์ครั้งใหม่และมีการผลิตซ้ำอยู่ตลอดเวลา โดยอาจจะไม่ได้มีการตรวจสอบให้ถูกต้องจากโลกมุขปาฐะหรือโลกของลายลักษณ์ ดังนั้น สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ จึงอาจพัฒนาและได้รับการยอมรับให้เป็นชุดความรู้หรือความจริงชุดใหม่ในยุคต่อ ๆ มา หากมิได้เกิดการตรวจสอบจากโลกมุขปาฐะหรือโลกของลายลักษณ์ ประเด็นที่เกิดขึ้นนำมาสู่ประเด็นคำถามที่ว่า สังคมเสมือนจริงหรือสังคมแห่งโลกไซเบอร์ มีวิธีการตัดสินหรือเลือกที่จะเชื่อหรือรับชุดความรู้ชุดไหนมาเป็นหลักในการคิด – วิเคราะห์ หรือวิจารณ์ เพราะในโลกแห่งนี้มีความหลากหลายในตัวของข้อมูลที่ถูกการเปลี่ยนแปลงจากโลกของมุขปาฐะของลายลักษณ์ และหากพิจารณาควบคู่ไปกับประเด็นการเสวนาในเรื่อง “เมื่อการวิจารณ์เปลี่ยนผ่านจากวัฒนธรรมลายลักษณ์ไปสู่วัฒนธรรมอินเทอร์เน็ต” ก็ยังนำพาไปสู่การมองถึงขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านในแง่มุมของความรู้ที่ถูกตีความหรือเปลี่ยนไปในโลกเสมือนจริง ขั้นตอนหรือกระบวนการที่เกิดขึ้นอาจสะท้อนให้เห็นสัญญาณบางสิ่งแฝงอยู่ในคติทางความคิดหรือความเชื่อที่เปลี่ยนไปเมื่อโลกแห่งการเรียนรู้เปลี่ยนแปลง

ผลดีของอินเทอร์เน็ต

ผลดีของอินเทอร์เน็ตคือ ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างในสังคมดนตรีไทย ขณะเดียวกันยังช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น แต่ข้อมูลที่เข้าถึงนั้นส่วนใหญ่เป็นเพียง “กระบวนท่า” แต่ขาด “ลมปราณ” หรือจิตวิญญาณและ “ทาง” ของดนตรี ซึ่งผู้เรียนจะต้องกลับไปเติมเต็ม “ลมปราณ” และจิตวิญญาณทางดนตรีไทยจากครูในพื้นที่นอกอินเทอร์เน็ต จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนดนตรีไทยในพื้นที่อินเทอร์เน็ตนั้น เรียนได้แค่ดนตรีที่เป็น “รูปธรรม” ที่เกิดจากการตีความโดยขาดการแนะนำแนวทางการปฏิบัติที่สั่งสมกันมาด้วยวิธีการมนุษย์สัมพันธ์มนุษย์ที่นับว่าเป็น “หัวใจ” ของการเรียนรู้นักร้องไทยอย่าง “วิถี

ไทย” อย่างไรก็ตาม เราสามารถสร้างวัฒนธรรมการวิจารณ์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตได้ หากผู้ใช้มีความกล้า และมีองค์ความรู้ แต่เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ใหญ่ ควบคุมได้ยาก ดังนั้น ผู้ใช้ต้องอาศัยองค์ความรู้และวิจารณญาณของตนในการพิจารณาและสกัดข้อมูลต่างๆ เช่นเดียวกับสาขาวรรณศิลป์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมเหล่านี้ทำให้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ ในวงวรรณกรรม และมีความรู้ต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกันมหาศาล ซึ่งผู้ที่อยู่ในพื้นที่แห่งนี้จำเป็นต้องมีวิจารณญาณส่วนตัวในการเลือกสรรข้อมูลอย่างมาก ขณะเดียวกันพบว่าในปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในแวดวงออนไลน์ก็จะติดตามข้อมูลจากออนไลน์มากกว่า ขณะเดียวกันก็ไม่ได้เป็นการปิดกั้นที่จะรับรู้จากโลกออนไลน์เพียงด้านเดียวแล้วไม่ได้รับข่าวสารจากสื่ออื่นเลย

ภาพสะท้อนการวิจารณ์บนอินเทอร์เน็ต

การวิจารณ์ที่ปรากฏอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต นับได้ว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่สามารถรวมเอาวัฒนธรรมย่อยในวัฒนธรรมดนตรี นั่นคือ วัฒนธรรมลายลักษณ์และวัฒนธรรมมุขปาฐะในแง่มุมของการวิพากษ์วิจารณ์ เข้ามารวมไว้ด้วยกัน นำเสนอหรือแสดงอยู่บนพื้นที่สาธารณะ ด้วยกระบวนการรวมตัวของวัฒนธรรมย่อยบนพื้นที่สาธารณะนี้เอง เกิดความคึกคักของการวิจารณ์ที่ไร้ขอบเขต ด้วยสภาวะของการวิจารณ์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมองว่า การวิจารณ์ที่ได้ย้ายพื้นที่จากสู่สภาพพื้นที่ใหม่นั้น สะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องของวัฒนธรรมดนตรีหลายประเด็น ประกอบเมื่อดนตรีแบบชนบทถูกบีบรัดด้วยสิ่งแวดล้อมรอบข้างที่กดทับ แรงขับเคลื่อนต่อการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดคือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพบริบทที่เป็นอยู่ เราสามารถพบเห็นการสร้าง “สิ่งใหม่” ที่มักอ้างถึงความเป็น “ชนบทเดิม” อยู่ทั่วไปบนพื้นที่ของสังคมดนตรี หรือในบางโอกาส ความเป็น “ชนบทเดิม” ก็ยังคงถูกแสดงออกให้เห็นโดยทั่วไป ด้วยความคิดที่ต้องการแสดงถึงจุดยืนของการสร้างงานศิลปะที่ไม่ต้องการและยอมรับแรงบีบคั้นจากภายนอกที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาถึงพื้นที่ใหม่อันหมายถึง พื้นที่บนโลกอินเทอร์เน็ต ที่เป็นแหล่งรองรับเอาทุกสิ่งทุกอย่างของผลผลิตทางดนตรีเข้ามารวมอยู่ด้วยกันอย่างเปิดกว้าง การปะทะสังสรรค์ทางความคิดเกิดขึ้นอย่างเมามันทั้งในฟากฝั่งของความเป็นชนบท หรือ ความเป็นร่วมสมัย โดยบางครั้ง ทำให้มองเห็นว่านักวิจารณ์เหล่านั้น กำลังทะเลาะกันบนความคิดคนละชั่ว พุดกันคนละเรื่อง ฝั่งหนึ่งพยายามให้เหตุผลของการเกิด การกำเนิดที่มีที่มาที่ไป หรือแม้แต่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ แต่อีกฟากฝั่งกลับมองว่า การผลิตดนตรีให้เกิดความร่วมมือกันนั้น เป็นมุมมองของการพัฒนา การปรับตัวให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ บางครั้งอาจถูกมองว่ากำลังรับใช้ทุนนิยมก็เคยมี ในขณะเดียวกัน บทบาทของนักวิจารณ์ที่ทุกคนสามารถทำได้ ซึ่งบางครั้งอาจมองได้ว่าผู้ที่กำลังวิจารณ์ เข้าใจบทบาทและหน้าที่การวิจารณ์มากน้อยเพียงใด หรือการวิจารณ์ดนตรีในครั้งนี้ คือ การแสดงความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น โดยเป็นเพียงการประเมินค่าในลักษณะ “ชอบหรือไม่ชอบ” จากความเป็นอัตวิสัยส่วนตัว

ภาพสะท้อนมุมมองหนึ่งของการวิจารณ์บนอินเทอร์เน็ต ที่ผู้วิจัยมองเห็นว่า พื้นที่ในโลกอินเทอร์เน็ต “เอื้อ” ต่อการวิจารณ์อย่างมีวิจารณ์ญาณอย่างหลากหลายด้วยเงื่อนไขของเทคโนโลยีที่สามารถใช้เวลาได้ตรงตรง คิด พิจารณาด้วยเวลาที่ไม่จำกัด สามารถใช้เวลาในค้นคว้าเหตุผลที่สนับสนุนการวิจารณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ ในขณะเดียวกัน หากไม่พอใจเหตุผลในการวิจารณ์ที่กระทำไปในครั้งแรก ก็ยังสามารถกลับมาแก้ไขการวิจารณ์ของตนเองซ้ำได้ไม่จำกัดจำนวน (ซึ่งเมื่อหากพิจารณาเปรียบเทียบการวิจารณ์แบบมุขปาฐะที่เป็นการวิจารณ์ดนตรีที่เกิดขึ้นโดยทันทีทันใด ทำให้บางครั้ง เป็นการวิจารณ์ที่เกิดจากความเป็นตัวตนมากกว่าเป็นการวิจารณ์ที่ว่าด้วยเรื่องของเหตุผล) ทำให้เกิดมุมมองหรือความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งความหลากหลายของการวิจารณ์ที่ประมวลรวมอยู่บนประเด็นการสนทนาหนึ่งๆ ยิ่งตอกย้ำลงไปในแนวคิดเรื่องสังคมศาสตร์การวิจารณ์ที่กล่าวถึงเรื่องของการพิจารณาวิจารณ์ในลักษณะที่สัมพันธ์กับสังคมที่เน้นให้มองแบบองค์รวม ดังนั้น “ผู้สร้าง” หรือ “ศิลปิน” จึงได้รับอันานิสงส์แห่งผลการวิจารณ์ในหลายมุมมองในเวลาอันรวดเร็วขนานไปกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในเหตุการณ์ปัจจุบัน

แต่สิ่งหนึ่งที่ควรพิจารณาควบคู่กับการรับเอาคำ “วิจารณ์” มาเป็นภาพสะท้อนงานศิลปะเพื่ออุดมคติแห่งงานศิลป์ คือ ข้อด้อยของการวิจารณ์บนโลกอินเทอร์เน็ตอันเป็นลักษณะของการไม่สามารถหาแหล่งอ้างอิงของเหตุผลเป็นหลักฐานประกอบได้ เนื่องจากการวิจารณ์บนโลกอินเทอร์เน็ตยังไม่ได้สร้างวัฒนธรรมการอ้างอิงข้อมูลเหมือนกับการวิจารณ์ในรูปแบบวัฒนธรรมลายลักษณ์ นั้นเป็นเหตุผลที่จำกัดความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือจากข้อคิดเห็นการวิจารณ์ที่มีผลต่อเรื่องของสุนทรียศาสตร์ และท้ายที่สุด การวิจารณ์ที่ปรากฏอยู่บนพื้นที่สาธารณะแห่งนี้ ก็อาจจะเป็นเพียงการรวบรวมจำนวนพรรคพวกที่ “ชอบ” หรือ “ไม่ชอบ” ต่องานศิลปะขึ้นดังกล่าว จนอาจเกิดการกำหนดรูปแบบของการสร้างงานศิลปะที่มุ่งเน้น “จำนวนของผู้ฟัง” มากกว่า “คุณภาพ” ของงานดนตรีที่ก่อให้เกิดสุนทรียรสในความเป็นอัตลักษณ์ได้

แต่อย่างไรก็ตาม การวิจารณ์ที่เกิดขึ้น มักเป็น “ประสบการณ์” แฝงไปด้วย “ภูมิหลัง” ขององค์ความรู้ที่ประสานกันสร้างคำวิจารณ์ที่มีต่องานศิลปะ ประกอบกับ “องค์ความรู้” ที่ได้มาด้วยการเรียนรู้หรือการสั่งสมมาด้วยวิถี “ครูพักลักจำ” ในดนตรีไทย อาจทำให้เกิด “ความเชื่อมั่น” ที่พอจะเป็นแนวทางที่จะยึดเอาเป็น “ความรู้” หรือ เหตุผลในการสร้างงานดนตรีขึ้นต่อไป

การวิจารณ์ในโลกอินเทอร์เน็ต สร้างความสะดวกในการวิจารณ์ได้ทุกที่ทุกมุมโลก เพียงแต่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ต ความสะดวกสบายที่สามารถวิจารณ์จากสถานที่แห่งใดก็ได้ ข้อด้อยอย่างหนึ่งคือ จะเกิดการวิจารณ์เพิ่มมากขึ้น และในขณะเดียวกัน หากเปรียบเทียบกับการวิจารณ์แบบมุขปาฐะที่การวิจารณ์หนึ่งครั้ง เราก็ไม่สามารถที่จะบันทึกเรื่องราวการวิจารณ์ได้เลย ช่องทางนี้เอื้อให้เกิดการบันทึกการวิจารณ์ให้เป็นลายลักษณ์ที่มีหลักฐานชัดเจน อีกทั้งยังก่อให้เกิดนักวิจารณ์มือใหม่หรือมือสมัครเล่นขึ้นมาก เนื่องจาก เหตุผลที่เกิดจากความมีอิสระของนักวิจารณ์ประกอบกับการไม่ต้องรับผิดชอบต่อการวิจารณ์ สามารถสร้างตัวตนเทียมเพื่อปิดบังซ่อนเร้นตัวตนจริง ดังนั้น การวิจารณ์

สมัครเล่นจึงเกิดขึ้น และเพิ่มจำนวนเป็นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบการวิจารณ์ดนตรีในโลกแห่งความจริง ที่บางครั้งบางโอกาส พื้นที่ของการวิจารณ์ยังถูกปกปิดด้วยอำนาจแห่งความเป็นครู - ศิษย์ ผู้อาวุโส - ผู้เยาว์วัย เป็นต้น ดังนั้น หากมองอีกมุมหนึ่ง อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า นักวิจารณ์มือใหม่ หรือ นักวิจารณ์สมัครเล่น จึงอาจเป็นผู้ที่กำลังทะลายนกำแพงวัฒนธรรมเรื่องอำนาจที่ปรากฏอยู่ในดนตรีไทยด้วยการวิจารณ์ที่เต็มไปด้วยพลังทางความคิดที่ถูกกดทับมาจากโลกแห่งความจริง

1.2 ศึกษาลักษณะเชิงสร้างสรรค์ของการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

นิยามของการวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ คือ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานศิลปะ บริบทของศิลปกรรม และ/หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในความหมายและความสำคัญในคุณค่าของตัวงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับชีวิตและสังคมในลักษณะที่เอื้อให้การวิจารณ์ทำหน้าที่สร้างปัญญาความคิดและปลูกสัญชาตญาณใฝ่ดีทั้งในระดับบุคคลและในระดับสาธารณะซึ่งในสาขาสังคีตศิลป์ ผู้วิจัย พบว่า ลักษณะเชิงสร้างสรรค์ของการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ที่ รูปแบบหรือวิธีการ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจงานศิลปะและบริบทของศิลปกรรม โดยผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

การใช้ภาษาที่มีการปรับประยุกต์ไปตามบริบท

ประเด็นนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตจากระดับต่าง ๆ ของการใช้ภาษาที่พบในความคิดเห็น พบว่า ลักษณะการใช้ภาษามีนัยที่สามารถระบุถึงลักษณะของประชากรในประเด็นเรื่องของเพศ อายุ ขึ้นอยู่กับการตีความ เช่น การใช้คำลงท้ายคำว่า “ครับ” หรือ “ค่ะ” มีแนวโน้มที่สามารถระบุสถานะทางเพศของผู้ใช้ได้ หรือแม้แต่การใช้ภาษาระดับต่าง ๆ หรือความถูกต้องในการใช้ภาษา ก็มีนัยที่สามารถระบุถึงช่วงอายุได้บ้างบางส่วน จากข้อมูลที่สำรวจ พบว่า มีการใช้ภาษาในหลายระดับ มีภาษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือภาษาในเชิงวิชาการและภาษาพูดทั่วไป และรวมถึงภาษาของวัยรุ่นที่มีการใช้คำอย่างผิด ๆ ถูก ๆ มีภาษาสัญลักษณ์ที่เกิดจากการนำตัวอักษรมาสร้างเป็นภาพสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึก อีกทั้งยังมีภาษาเฉพาะกลุ่มที่สร้างขึ้นมาใช้ในกลุ่มเฉพาะอีกด้วย มีตัวอย่างโดยแบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

- ประเด็นการใช้ภาษาที่เป็นทางการ หรือภาษาเชิงวิชาการ ประเด็นการใช้ภาษาที่เป็นทางการหรือภาษาเชิงวิชาการนี้ ส่วนใหญ่พบอยู่ในการแสดงความคิดเห็นในยูทูปที่เป็นผลงานของศิลปินที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นครูหรือผู้ที่จัดได้ว่าเป็นต้นแบบทางดนตรี

- ประเด็นการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ หรือ ประเด็นการใช้ภาษาพูดโดยทั่วไป ภาษาที่ปรากฏอยู่ในประเด็นนี้ มีลักษณะเป็นภาษาพูดที่ใช้โดยทั่วไป เปรียบเสมือนการพูดโต้ตอบกันของคน มีลักษณะเรียบง่าย ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีภาษาไม่เป็นทางการ
- ประเด็นการใช้ภาษาวัยรุ่นและการใช้ภาษาผิดหลักอักขรวิธีตามความนิยมแบบภาษาอินเทอร์เน็ต ประเด็นนี้ มุ่งแสดงให้เห็นการใช้ภาษาของวัยรุ่น มีการใช้คำผิด สะกดผิด หลักอักขรวิธี พบได้ทั่วไปในกระทู้ถามและกระทู้ตอบแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างของภาษาที่พบ เช่น คร่า (คะ) งะ(นะ,นะ) จับ(ครับ) มะด้าย(ไม่ได้) จะด้าย(จะได้) อะทิบาย (อธิบาย) ฯลฯ
- การใช้ภาษาสัญลักษณ์ (Emoticon) ภาษาสัญลักษณ์กับการสื่อสารบนโลกอินเทอร์เน็ต จัดได้ว่า เป็นพัฒนาการของด้านภาษาอีกระดับหนึ่ง สาเหตุอาจเป็นเพราะ ง่ายต่อการสื่อสาร สะดวก รวดเร็ว บางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องอธิบายความให้เข้าใจถึงความรู้สึก เพียงแต่ใช้สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นก็เพียงพอที่จะสื่อสารต่อผู้รับได้ ภายในส่วนของการแสดงความคิดเห็น (comment) ก็สามารถพบลักษณะการใช้ภาษาสัญลักษณ์ได้ทั่วไป ตัวอย่างภาษาสัญลักษณ์ที่พบบ่อย เช่น 555 (555) หมายถึง เสียงหัวเราะ จะมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความต้องการแสดงอารมณ์ของผู้สร้างผู้ตอบ ณ ขณะนั้น ^ ^ () หมายถึง ลักษณะของความยินดี ดีใจ สัญลักษณ์นี้มีลักษณะคล้าย หัวหรือตาของคนที่มีความสุข _/_ (_/_) หมายถึง การยกมือไหว้ มีลักษณะคล้ายกับการยกมือไหว้ของคน หรือการแสดงความเคารพนับถือ ^0^ (^0^) หมายถึง หน้าคนมีความสุข อ้าปากค้าง ซึ่งการใช้ภาษาสัญลักษณ์ร่วมในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนั้น ยังมีการใช้ภาษาบรรยายแบบพรรณนาโวหารที่สร้างจินตนาการของเหตุการณ์ให้มองเห็นภาพของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสอดแทรกด้วยอุปมาโวหารที่สร้างความน่าสนใจกับเนื้อหาที่บอกเล่า จึงทำให้มองเห็นได้ว่า เรื่องต่าง ๆ บางเรื่องที่ถูกบอกเล่า ณ พื้นที่แห่งนี้ ความจริงแล้ว อาจเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงเพียงส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นสิ่งที่เกิดจากการแต่งเติมเสริมด้วยภาษาที่ในบางกรณีอาจเกิดการตีความผิดพลาดจากเนื้อความได้

การใช้ทรัพยากรเพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้

ในประเด็นการใช้ทรัพยากรเพื่อเชื่อมโยงความรู้ หมายถึง การบูรณาการสิ่งที่มีอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ตมาประกอบการอธิบายความเพื่อวิจารณ์องค์ความรู้ให้มีความกระจ่างเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น โดยส่วนใหญ่ประเด็นในการใช้ทรัพยากรในการเชื่อมโยงมักปรากฏอยู่ในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในรูปแบบของเว็บไซต์เฟซบุ๊ก เนื่องจากมีวิธีการเชื่อมโยงที่สามารถนำเข้าสู่ข้อมูลจากภายนอกเข้ามาประกอบได้ ไม่ว่า

จะเป็นรูปภาพ หรือมัลติมีเดีย ดังเช่นตัวอย่าง กระทั่งของ Kru Art Pleinsri ที่ตั้งกระทู้ถามว่า “วันนี้ มีผู้สงสัยอีกว่า....เพลงบาทสกุณี ที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครูกับที่ใช้บรรเลงในโขน มีกี่ไม้ลา เท่ากันหรือไม่ 16 ไม้ลา หรือ 14 ไม้ลา...” ซึ่งหลังจากมีตั้งกระทู้ถาม ในกระทู้ดังกล่าวมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งยกตัวอย่างต่าง ๆ จากคลิปการแสดงในเว็บไซต์ยูทูบมาประกอบความเข้าใจอันเป็นลักษณะของการสอดแทรกต่อเติมด้วยการบรรยาย (academic discourse) และท้ายที่สุด จากข้อคำถามจึงกลายเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยกระบวนการทวิจ্ঞอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในเนื้อความ

ประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยมองเห็นศักยภาพของโลกอินเทอร์เน็ตที่สามารถกระตุ้นให้เกิดรูปแบบการแสวงหาความรู้สร้างสรรค์ ทั้งนี้ ปัจจัยการแสวงหาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี “ผู้รู้” ที่มีความเข้าใจในการ “เลือกใช้” องค์ความรู้ต่าง ๆ มาประกอบใช้อย่างลงตัว กรณีตัวอย่างการเชื่อมโยงความรู้ที่ผู้วิจัยหยิบยกมานั้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ “คน” กับ “เทคโนโลยี” ที่จะต้องประสานให้เข้ากันอย่างลงตัว ในขณะเดียวกันทำให้เห็นภาพของของการเชื่อมโยงความรู้เป็น “เครือข่าย (networking)” จนทำให้เห็นว่า โลกสื่อสารใหม่เป็นโลกแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ภาพตัวอย่างกระทู้ของ Kru Art Pleinsri ที่ตั้งกระทู้ถามว่า “วันนี้ มีผู้สงสัยอีกว่า....เพลงบาทสกุณี ที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครูกับที่ใช้บรรเลงในโขน มีกี่ไม้ลา เท่ากันหรือไม่ 16 ไม้ลาหรือ 14 ไม้ลา...”

Natee Chiengchana, Mame Puko, เตย เสยเสย ✓ เห็นแล้ว 36 คน และ คนอื่นอีก 5 คน ถูกใจสิ่งนี้

เนธิชัย ปานสุวรรณ เท่ากัน
11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 15:40 น. · ถูกใจ · ๘1

เนธิชัย ปานสุวรรณ แต่คำถามว่าทำรามีกี่ไม้ ทำรำปกติมี14ไม้ ทำรำสายคุณหญิงนี้ถูกกันรักษ์ จะรำ16ไม้ ย่าต่ออีก2ก้าว ครบไม่พอดี
11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 15:42 น. · ถูกใจ · ๘3

เนธิชัย ปานสุวรรณ รำปกติ
11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 15:43 น. · ถูกใจ · ๘2

เนธิชัย ปานสุวรรณ http://www.youtube.com/watch?v=Uy_HMa-YM1Q

บาทสฤณี
(วิดีโอที่นำลงเผยแพร่ในเว็บไซต์นี้ มีวิดีโอประกอบเพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนกา... ดูเพิ่มเติม)
11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 15:43 น. · ถูกใจ · ๘2

เนธิชัย ปานสุวรรณ ทำรำสายคุณหญิงครู
<http://www.youtube.com/watch?v=-WYijNWqlMY>

เพลงหน้าพาทย์ บาทสฤณี16ไม้
เพลงหน้าพาทย์ บาทสฤณีหรือเสมอ ด้นนกก16ไม้ลา แสดงทำรำโดยครูสุรัตน์ จงดา อันเพลงทน... ดูเพิ่มเติม
11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 15:44 น. · ถูกใจ · ๘2

ภาพประกอบการตอบกระทู้ ของ Kru Art Pleinsri ที่ตั้งกระทู้ถามว่า “วันนี้ มีผู้สงสัยอีกว่า....เพลงบาทสฤณีที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครูกับที่ใช้บรรเลงในโขน มีกี่ไม้ลา เท่ากันหรือไม่ 16 ไม้ลาหรือ 14 ไม้ลา...” (1)

Thanid Pannaraya อิม ...

อ. สิบปี สาธยาย ทำร้ายแจ่มชัด
 อ. สุรพงษ์ ก็อัดสำเนาเสียงครุมาแล้ว
 จะถาม ฉัน ต้อง สมมุติตัวเอง เป็นพระอุบาลีก่อน
 วิสัยนา

ตามที่อาตมาภาพ ได้เคยศึกษาอ่านเห็นจากคำรับคำราพอได้อ้าง
 พระคาถาเป็นบาลี ตามสติปัญญาพอมีระดับเดียรเกลา
 เจ้าคุณครูนายช่างใหญ่แห่งกรุงสยามเคย เล่าไว้ในบันทึกสารน
 สมเด็จ ซึ่งท่านผู้จักเป็นมหาบัลเฑิตควรหาอ่านสักเล่ม
 ความรวมว่า ครั้นนั้น ตัวครูตัวพระรามผู้หนึ่ง ราชทินนามใดอาตมาจำ
 ไม่ใคร่ได้ เรียกกันว่า นายคุ้มพระราม ด้วยว่าตัวพระรามเป็นเลิศ รา
 เพลงบาทสกุณี ราได้แต่ไม่ลงไม้ ราทำใดก็ไม่ลง ด้วยไม้ได้เพลง
 ก็จนใจ ต้องกราบสมเด็จกรมพระยานริศฯ
 ขอต่อมือเพลงเสมอนี้
 เมื่อได้มือแล้วก็ราได้ครบทุกไม้
 กระนั้นอาตมาภาพจำได้เลาๆ ว่าพระองค์ก็หาได้กล่าวว่า มี ๑๖ ฤ
 ๑๔ ไม่อย่างไรไม่ ควรค้นดูจากคำราอิ้ววาระหนึ่ง
 ส่วนตัวอาตมาภาพ เมื่อครั้นอ่านพินิจพิเคราะห์แล้ว ก็เห็นว่า

"คนรำรู้เพลง ราเช่นใดก็ย่อมได้
 คนดนตรีรำได้ ดีเช่นไรก็ย่อมลง"

คนรำ มีท่า๑๔ แต่หมดก่อน คุยกับนักปราชญ์ ก็ยอมลัดเลาะตัดให้
 ตรงลงพอเหมาะ แม้นผู้รำ ราได้ครบเหมาะ ๑๖ คนตรีกี่ประจจะทำให้
 ตกต้องตามไม้
 น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า เช่นนี้ ย่อมบังเกิดความงาม

เอวังก็มีด้วยประการฉนี้ เจริญพร
 11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 17:17 น. * ถูกใจ

ภาพประกอบการตอบกระทู้ ของ Kru Art Pleinsri ที่ตั้งกระทู้ถามว่า “วันนี้ มีผู้สงสัยอีกว่า....เพลงบาทสกุณี
 ที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครูกับที่ใช้บรรเลงในโขน มีกี่ไม้ลา เท่ากันหรือไม่ 16 ไม้ลาหรือ 14 ไม้ลา...” (2)

 Thanid Pannaraya เหมือน กับงานบวชเรณายนต์
เงาะ รจนา รำเพลงเร็ว จริงๆสิน แต่คนรำ จักแกลังคนมีพาทย์ก็รำ
เพลงเร็วออกไปอีกหลายท่า ไม่รำสายให้ลงลา มีพาทย์รู้ท่า ก็ทำ
เพลงเร็วต่อ แถมยังนัดแนะออกจิงเกอเบล คนรำก็ยังรำต่อไปไม่
ยั้งระ จนพอแก่ฐานะพอหอมปากหอมคอ ก็รำสายให้พาทย์ทำ ลา
นั้นแหละ ก็ถึงกับคำที่อาตมาว่า

"คนรำรู้เพลง รำเช่นใดก็ยอมได้
คนดนตรีรำได้ ดีเช่นไรก็ยอมลง"

11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 17:22 น. · ถูกใจ · ๘2

 Thanid Pannaraya แต่ ๑๔ มาก่อน รี่ ๑๖ มาหลัง
ก็ขอให้ ท่านรองคณบดีฝ่ายวิชาการ ท่านรองแสดงเทศนามาบ้างเกิด
อยู่ด้วยกัน ตรึงแต่ยอดข้าว ใจมันจักเตลิดออกนอก เขตอภัยทาน

11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 17:24 น. · ถูกใจ · ๘2

 Thanid Pannaraya อย่าไปถูกอยู่คนเดียวนะ ... ซอมทขอ.สุร
พงษ์

11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 17:26 น. · ถูกใจ · ๘2

 โสภณ เดชจรรจ์ มีอีกแนวคิดนะครับ อันนี้.อภิชาติเคยเล่าให้
ฟัง ว่าบาทสฤณี16ไม่ไว้ใช้สำหรับพระนารายณ์ แต่คนรำจะไม่รำ
เสมอพระนารายณ์ จิงเหลือแค่ 14ไม่ แต่แถวบ้านผม 4ไม่20(หมูบั้ง
นะ)

11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 19:41 น. · ถูกใจ · ๘3

 Jackapong Klinkaeo รำ14ไม่ละไว้2ไม่เพื่อไม่ให้เท่าเจ้า ครุรำ
ถึงกับต้องต่อข้อม

11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 20:29 น. · ถูกใจ · ๘1

ภาพประกอบการตอบกระทู้ ของ Kru Art Pleinsri ที่ตั้งกระทู้ถามว่า “วันนี้ มีผู้สงสัยอีกว่า....เพลงบาทสฤณี
ที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครูกับที่ใช้บรรเลงในโขน มีกี่ไม้ลา เท่ากันหรือไม่ 16 ไม้ลาหรือ 14 ไม้ลา...” (3)

 เนธิชัย ปานสุวรรณ ทางที่รำ14ไม่ รำลงจังหวะสบายพอดีไม่ต้อง
ตะครุบ ทำรำ16ไม่ก็ก้าวไป2ก้าว แต่จังหวะประ สอด หมุน มัน
กระชั้น อันที่จริงไม่มีอะไรมากมาย แค่2ก้าวที่ไม่เดินเท่านั้น อย่าไป
คิดให้มากมาย เหตุผลอาจจะเป็นแค่ครุทอนทำคือตัดไป2ก้าวเพื่อให้
รำสบายขึ้น เท่านั้นเอง

11 พฤศจิกายน 2013 เวลา 23:59 น. · ถูกใจ · ๘1

 เนธิชัย ปานสุวรรณ ส่วนเรื่องการใช้นอกเลยรำ16ไม่เป็นแบบ
ฉบับบ้านเครื่อง ทำรำ16ไม่ก็ดกดทอดมาทางสายคุณหญิงนักฎาณรักษ์
ซึ่งมาทางสายบ้านเครื่อง หากอยากทราบจริงๆ ลองถามป้าตึก เพราะ
ป้าตึกเป็นคนดีระนาดเอกในการบันทึกทำรำ16ไม่ไว้ โดยมีครูเต่า
เวนิช เขียวรงค์ คีษะย์คุณหญิงครู เป็นผู้คุมการบันทึก

12 พฤศจิกายน 2013 เวลา 0:02 น. · ถูกใจ · ๘2

 Thanid Pannaraya หม่อมครุมาเอง

12 พฤศจิกายน 2013 เวลา 0:40 น. · ถูกใจ

ภาพประกอบการตอบกระทู้ ของ Kru Art Pleinsri ที่ตั้งกระทู้ถามว่า “วันนี้ มีผู้สงสัยอีกว่า....เพลงบาทสฤณี
ที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครูกับที่ใช้บรรเลงในโขน มีกี่ไม้ลา เท่ากันหรือไม่ 16 ไม้ลาหรือ 14 ไม้ลา...” (4)

1.3 ศึกษาปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะซึ่งกระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะซึ่งเกี่ยวข้องกับศิลปะซึ่งกระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ในส่วนของสาขาสังคีตศิลป์พบว่า ปรากฏการณ์ที่ส่งผลต่อการสร้างการวิจารณ์นั้นยังไม่ปรากฏเด่นชัด เพียงแต่อยู่ในรูปแบบของเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่มีดนตรีไทยเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ ข้อสรุปส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่อง “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมลายลักษณ์กับวัฒนธรรมเสมือนจริง” ที่สรุปว่า เมื่อมีการแสดงทางดนตรีที่ปรากฏผ่านสื่อโทรทัศน์ เช่น รายการคุณพระช่วย หรือ รายการอัครราชย์คันทรพ จะเกิดการวิจารณ์ดนตรีบนโลกอินเทอร์เน็ตอย่างคับคั่งและคึกคัก แต่ในปัจจุบัน รายการทางดนตรีไทยดังกล่าว ได้งดออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ดังนั้น การพูดคุยที่มีนัยของการวิจารณ์บนสื่ออินเทอร์เน็ตจึงลดน้อยลงไปตามกระแสสังคม

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยในข้อพิจารณาในประเด็นปรากฏการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยตั้งข้อสมมุติฐานในการสร้างรูปแบบบางอย่างบนโลกอินเทอร์เน็ตที่อาจนำไปสู่การวิจารณ์อย่างคึกคัก ซึ่งในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยพิจารณาเปรียบเทียบในเชิงปริมาณของการแสดงความคิดเห็นที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตรูปแบบของ การสร้างกลุ่มสนทนาลับ (กลุ่มปิด) ในเว็บไซต์เฟซบุ๊ก: ปรากฏการณ์ความเป็นส่วนตัว

ประเด็นการสร้างกลุ่มสนทนาลับ (กลุ่มปิด) ในเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตโดยพิจารณาแนวโน้มของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ใช้ในเชิงปริมาณ จากการสำรวจพบว่า ในเว็บไซต์เฟซบุ๊กที่เป็นลักษณะหน้าส่วนตัว หรือหน้าเพจชุมชน มีการแสดงความคิดเห็นในปริมาณที่น้อยกว่าการสร้างกลุ่มสนทนาลับ (กลุ่มปิด) ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ในมุมมองของความเป็นสังคมปิดของนักดนตรีไทย ในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับวิถีดนตรีไทยที่ยังมีวัฒนธรรมการวิจารณ์ที่ยังไม่เป็นสาธารณะ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ผู้วิจัยมองเห็นว่าสอดคล้องกับข้อสรุปในด้านวัฒนธรรมการวิจารณ์ ที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับขนบบางประการและปัจจัยทางสังคม ที่ยังไม่เอื้อต่อการวิจารณ์ในสาขาสังคีตศิลป์อย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่า ศักยภาพของการวิจารณ์มีอยู่ในสังคมวัฒนธรรมดนตรีไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลด้วยวิถีมุขปาฐะ ดังนั้น จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปว่า การพูดคุยในประเด็นถกเถียงด้านดนตรีไทยมีเพิ่มมากขึ้นบนเฟซบุ๊กในรูปแบบของกลุ่มปิด เนื่องจาก โดยส่วนใหญ่ผู้ใช้จะไม่ชอบการพูดคุยอย่างเป็นสาธารณะบนหน้าวอลล์ (wall) ของตนเอง

⁴ จากหนังสือ พลังการวิจารณ์สังคีตศิลป์ การวิจัยเรื่อง การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย โดย รังสิพันธุ์ แข็งขัน หน้า 28-29

2. การถอดบทเรียนจากค่ายการวิจารณ์ (สาขาสังคีตศิลป์)⁵

กิจกรรมค่ายการวิจารณ์สาขาสังคีตศิลป์จัดขึ้นเพื่อเปิดพื้นที่ให้กับนักดนตรีไทยหรือนักวิชาการทางดนตรีได้เข้าร่วมเพื่อฝึกฝนการเขียนงานวิจารณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์การบรรยายและการชี้แนะแนวทางการเขียนงานวิจารณ์จาก อาจารย์กิตติ คงตุก⁶ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

การเข้าค่ายการวิจารณ์นี้เริ่มต้นจากการให้ผู้เข้าร่วมส่งบทความวิจารณ์ทางดนตรีให้แก่วิทยากรเป็นผู้พิจารณาและวิจารณ์งานเขียน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ส่งบทความดังต่อไปนี้⁷ อาจารย์นาวัน วรรณเวช ส่งบทความเรื่อง “ชื่อเพลงในบทมโหรี: ความเชื่อมโยงกับบทร้อง (The Names of Songs in Mahori Text: A Relation to its Lyrics)” อาจารย์พิชชาณัฐ ตูจินดา ส่งบทความเรื่อง “จุม แสงจันทร์: ลมหายใจสุดท้ายของ “เจี๋ยงจับเปย” คุณธีรภัทร บุญจิตติ ส่งบทความเรื่อง “โหมโรงสะท้อนสังคมดนตรีไทย” คุณอัมพาพัฒน์ ทุนอินทร์ ส่งบทความเรื่อง “เรียนดนตรี มีคุณที่ข้อไหน?” จากบทความทั้ง 4 บทความนั้น อาจารย์กิตติ คงตุก ได้วิจารณ์ถึงงานเขียนของแต่ละท่านว่า มีความน่าสนใจในเชิงเนื้อหา ในขณะที่เดียวกันเมื่อมองถึงประเด็นทางการวิจารณ์แล้ว อาจารย์กิตติ คงตุก ได้แสดงทัศนะโดยรวมไว้ดังต่อไปนี้

- ทศนการวิจารณ์ดนตรียังไม่ปรากฏเด่นชัด ส่วนใหญ่เนื้อหาจะเป็นลักษณะของการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ทางดนตรีโดยให้น้ำหนักไปในการให้ความรู้อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอธิบายถึงการตีความ เนื่องด้วย “ผู้เขียน” เป็นผู้เชี่ยวชาญในทางดนตรี จึงเน้นในการกล่าวถึงบริบทต่าง ๆ ในการแสดงดนตรีหรือเนื้อหาทางดนตรี โดยอาจมีการเสนอทัศนะในแนวทางการประเมินคุณค่ายังไม่ชัดเจนหรือชี้ชัดไปได้ว่าเนื้อหาส่วนใดคือการวิจารณ์
- นัยการวิจารณ์บางส่วนที่ปรากฏอยู่ในบทความ เน้นการกล่าวถึงบริบททางด้านสังคม ปรัชญา เป็นส่วนใหญ่ ดูราวกับว่า “ดนตรี” เป็นเครื่องมือการอธิบายบริบทในปรากฏการณ์ต่าง ๆ มากกว่าจะมุ่งเน้นการ “วิจารณ์” เนื้อหาทางดนตรี ทำให้มองเห็นถึงการขาดเอกภาพและความชัดเจนที่จะนำเสนอบทวิจารณ์ด้านดนตรี

จากข้อวิจารณ์บทความจากวิทยากร ประกอบการร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วม ทำให้สาขาสังคีตศิลป์ได้ใช้โอกาสดังกล่าวครั้งนี้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างกรอบความคิดในการวิจารณ์ดนตรี ซึ่งสรุปประเด็นการแลกเปลี่ยนได้ดังต่อไปนี้

⁵ จัดขึ้นที่โรงแรมริสอร์ท จังหวัดนครนายก วันที่ 2-3 พฤศจิกายน 2556

⁶ ประวัติวิทยากร อยู่ภาคผนวก ง.

⁷ บทความทั้งหมดอยู่ที่ภาคผนวก จ.

2.1 ลักษณะของการวิจารณ์ดนตรีไทย แบ่งได้ 2 ลักษณะคือ

- ลักษณะการวิจารณ์ภายนอก
 - การวิจารณ์ภายนอก หมายถึง การวิจารณ์ที่คำนึงถึงบริบททางดนตรีในมุมมองต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมดนตรี ในขณะที่เดียวกันยังสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากต่างสาขาเข้ามาอธิบายเนื้อดนตรีให้เกิดความกระจ่างชัดได้เพิ่มขึ้น ประเด็นการวิจารณ์ภายนอกยังพิจารณาถึงสภาพทางสังคมในแต่ละช่วงเวลาเป็นสำคัญ
- ลักษณะการวิจารณ์ภายใน
 - การวิจารณ์ภายใน หมายถึง การวิจารณ์ที่พิจารณาองค์ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่องของหลักวิชาเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบทางดนตรี เน้นในเรื่องความเข้าใจทั้งในมุมมองของความรู้ทางด้านเนื้อหาและการปฏิบัติ โดยการจำแนกแจกแจงรายละเอียดถึงโครงสร้างการบรรเลง นั้นหมายถึงการมี “ความรู้” ทางดนตรีอันประกอบด้วย

“บทเพลง” ซึ่งคำว่า บทเพลง หมายถึง เนื้อหาทั้งหมดของตัวเพลงหรือดนตรี ในที่นี้ หมายถึง รูปแบบของบทเพลงหรือดนตรี เริ่มต้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาทางดนตรี เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการสร้างหรือสื่อความหมายต่าง ๆ บทเพลงมีองค์ประกอบหลายส่วน เช่น 1) จังหวะ หมายถึง จังหวะฉิ่ง จังหวะหน้าทับ 2) ทำนอง หมายถึง คุณลักษณะท่วงทำนองเพลงว่าใช้กลุ่มเสียงแบบใด มีความช้า เร็ว หน้า เบา หรือเทคนิคในการประพันธ์เพลงอย่างไร 3) อารมณ์ หมายถึง การสื่อความหมายหรือการตีความของผู้บรรเลงต่อบทเพลงนั้น ๆ

“ศิลปิน” การวิเคราะห์ในตัวของคุณศิลปินผู้ถ่าย มุ่งถึงเรื่องของการตีความในอารมณ์เพลง และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้มากน้อยเพียงใด

“เทคนิคการบรรเลง” การวิเคราะห์เทคนิคการบรรเลง มุ่งถึงเรื่องของความสามารถในการปฏิบัติบรรเลงในเทคนิคต่าง ๆ ได้ถูกต้องชัดเจนมากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังการใช้เทคนิคมีความลงตัวหรือไม่ในการบรรเลง ทั้งนี้ เทคนิคการบรรเลงยังหมายถึง ทางบรรเลงที่กล่าวมาแล้วในส่วนของการวิจักษ์ หากแต่ในการวิเคราะห์หมายถึง การตีความของคุณศิลปินว่าสามารถปฏิบัติบรรเลงได้ “เยี่ยง” ของเก่ามากน้อยเพียงใด แต่อย่างไรก็ตาม การบรรเลงให้เหมือน “ครู” ก็มีได้หมายความว่า จะต้อง “เหมือนครู” เพียงแต่ขึ้นอยู่กับ การตีความหรือการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่ได้กลั่นอายุหรือแนวทางการบรรเลงที่มีเทคนิคหรือวิธีการบรรเลงที่แตกต่างกันของแต่ละสำนัก

“ประวัติศาสตร์” ประวัติศาสตร์ของตัวเพลงก็มีความสำคัญในการวิเคราะห์ เนื่องจากทำให้เข้าใจความหมายของบทเพลง หรือที่มาของทางบรรเลงต่าง ๆ ประวัติศาสตร์ของบทเพลงหมายถึง รวมถึง โครงสร้างทางประวัติศาสตร์ของบทเพลงที่ก่อร่างสร้างขึ้น ประกอบกันอย่างลงตัวของบทเพลงต่าง ๆ อาจกล่าวถึงประเด็นทางด้านสุนทรียศาสตร์ควบคู่กันไปกับการวิเคราะห์ในมุมมองนี้

2.2 ปัจจัยส่งเสริมการวิจารณ์ดนตรีไทย

ปัจจัยส่งเสริมการวิจารณ์ดนตรีไทย อยู่บนพื้นฐานของการสร้าง-เสริม-เปิด-ปรับ ดังต่อไปนี้

- การสร้าง หมายถึง การสร้างบุคลากรทางดนตรีให้มีคุณภาพ ซึ่งมีรูปแบบของการสร้างดังต่อไปนี้
 - สร้างนักดนตรีที่ดี ในประเด็นนี้หมายถึง การให้ความรู้ทางดนตรีอย่างมีคุณภาพ
 - สร้างผู้ฟังหรือนักฟังที่ดี ในประเด็นนี้หมายถึง นอกจากจะมีนักดนตรีผู้บรรเลงแล้ว ยังสร้างผู้ฟังหรือหมายถึงกลุ่มผู้สนใจที่มีความเข้าใจพื้นฐานทางดนตรีแต่ไม่ใช่ผู้เล่นหรือผู้บรรเลง กลุ่มผู้ฟังที่ดีจะเป็นภาพสะท้อนที่จะมีนัยการวิจารณ์ในมุมมองของคนนอกหรือผู้เสพ การวิจารณ์ที่เกิดขึ้นอาจมีนัยที่แตกต่างหรือมีประเด็นที่กว้างขวางออกไปทั้งนี้ความน่าสนใจขึ้นอยู่กับ “ประสบการณ์” ที่ดีของผู้ฟังที่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นข้อวิจารณ์ได้
 - สร้างมิตรภาพการวิจารณ์ ในประเด็นนี้ พิจารณาจากปรากฏการณ์ของการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นขัดแย้งกันอย่างเห็นได้ชัดในเวทีของโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งบางกรณี การวิจารณ์สร้างการปะทะทางความคิดที่เกินขอบเขตโดยปรากฏและแสดงออกผ่านข้อความที่เต็มไปด้วยภาวะทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น การสร้างมิตรภาพการวิจารณ์คือ การสร้างการวัฒนธรรมการยอมรับการวิจารณ์บนพื้นฐานของการใช้หลักวิชาอย่างเป็นระบบ ลดแรงปะทะทางความคิดด้วยการสร้างความเข้าใจและยอมรับการวิจารณ์ในความเป็นสาธารณะที่ต้องรับผิดชอบและยอมรับอย่างมีวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันต้องตระหนักถึงวิธีการประนีประนอมในการแสดงทัศนคติ
 - สร้างวัฒนธรรมการเขียน-บันทึก-การวิจารณ์ ในประเด็นนี้ มองถึงรูปแบบของการสร้างวัฒนธรรมการบันทึกที่เกิดขึ้นบนพื้นที่โลกอินเทอร์เน็ต ที่จะต้องพิจารณาถึง “คุณภาพ” โดยข้อพิจารณาสำคัญสำหรับวัฒนธรรมการบันทึกหรือการสร้างลายลักษณ์ต่าง ๆ คือ การไม่มีลักษณะแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน ทั้งนี้ ก็เนื่องจากบนโลกอินเทอร์เน็ตยังไม่ได้สร้างวัฒนธรรมการบันทึกอ้างอิงข้อมูลเหมือนกับรูปแบบ

วัฒนธรรมลายลักษณ์ที่จัดว่ามีคุณภาพ นั้นจึงเป็นเหตุผลที่อาจบั่นทอนความถูกต้อง หรือความน่าเชื่อถือจากข้อคิดเห็นที่มีผลต่อองค์ความรู้หรือสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีได้ แล้วท้ายที่สุดการบันทึกที่ปรากฏอยู่บนพื้นที่สาธารณะแห่งนี้ก็อาจจะเป็นเพียงการ รวบรวมจำนวนพรรคพวกที่ “ชอบ” หรือ “ไม่ชอบ” ที่ส่งผ่านสื่อที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต ในประเด็นดังกล่าว อาจถูกมองว่าเป็นเพียงการบันทึกภายใต้อคติ หรือการมุ่งเน้นเพื่อ แสดงอารมณ์ความรู้สึกของแต่ละบุคคลเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันก็ควรพิจารณา ความถูกต้องของเนื้อหาข้อความ ด้วยกระบวนการชุมชนในสังคมอินเทอร์เน็ตที่มีส่วน ร่วมในการตรวจสอบข้อมูลกันเอง

- การเสริม หมายถึง การให้ความรู้เพิ่มเติมในวิธีการเขียนหรือเพิ่มทักษะการถ่ายทอดความรู้ ใน ประเด็นนี้หมายถึงการเสริมวิธีคิดในเชิงการวิเคราะห์หรือการเพิ่มวิธีคิดในการเชื่อมโยงองค์ ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มาเป็นองค์ประกอบในการเขียนงานวิจารณ์
- การเปิด ในที่นี้หมายถึง การเปิดพื้นที่การวิจารณ์ ในประเด็นนี้ หากพิจารณาถึงเนื้อหาที่ผู้วิจัย ได้นำเสนอมาแล้วในหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้น พบว่า “หน้าที่” ของนักวิจารณ์จะตกอยู่กับ “นักวิชาการ” ที่ผันตัวเข้ามาสร้างผลงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ใน ประเด็นการเปิดพื้นที่ในที่นี้จึงหมายถึง พื้นที่สำหรับนักวิจารณ์สมัครเล่นที่จะเข้ามามีบทบาท ต่อสังคมวัฒนธรรมดนตรีไทย ประเด็นการเปิดพื้นที่การวิจารณ์แห่งโลกของดนตรีไทย แบ่งได้ เป็น *โลกสามัญ* ซึ่งหมายถึง โลกแห่งความเป็นจริงในวัฒนธรรม ในที่นี้อาจจัดอยู่ในรูปแบบของ การเปิดเวทีการวิจารณ์ การสร้างประชาคมการวิจารณ์ให้เกิดเป็นรูปธรรมให้ชัดเจน และ *โลก อินเทอร์เน็ต* ซึ่งหมายถึง พื้นที่ใหม่ที่จะรองรับนักวิจารณ์สมัครเล่นที่จะเข้าไปสร้างการวิจารณ์ ได้อย่างอิสระ โดย ศ.ดร.เจตนา นาควัชระ ได้ให้นิยามศัพท์ของคำว่า “สมัครเล่น” ว่า มีราก ศัพท์มาจากภาษาฝรั่งเศส “amateur” ซึ่งมาจากคำกริยาภาษาละติน “amāre” แปลว่า รัก ผู้เป็น amateur คือ ผู้รัก หมายความว่า เพราะรักจึงสมัครเข้ามาประกอบกิจทางศิลปะ มโนทัศน์นี้ มุ่งเน้นความสมัครใจอันเป็นแรงหนุนให้เกิดการสร้างสรรค์ที่เป็นอิสระ ประกอบกับ ความสามารถใช้พื้นที่ด้วยความอิสระอย่างมีเสรี ผู้วิจัยจึงมองเห็นว่า บนพื้นที่นี้สร้างนักวิจารณ์ สมัครเล่นเป็นจำนวนมาก แต่หากจะถามหาถึง “คุณภาพ” ของงานวิจารณ์ที่เกิดจากส่วนหนึ่ง ของ “ความรัก” จึงสมัครเข้ามาประกอบกิจครั้งนี้ กลับมองเห็นเป็นในลักษณะของแนวทางใน การวิจารณ์ที่ “อาจ” สร้างความเป็น “คุณภาพ” ด้วยการ “รวบรวม” เอามุมมองที่ “หลากหลาย” เชื่อมโยงเข้ากับงานศิลปะและสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่คนอื่นคิดหรือมีทัศนะต่องานดนตรีชิ้นนั้น

- *การปรับ* ในที่นี้หมายถึง การปรับทัศนคติในมุมมองเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวกับการรับ “ข้อวิจารณ์” ให้มากขึ้น ซึ่งในมุมมองของโลกสามัญอาจมีประเด็นในการโต้เถียงเชิงวิชาการดนตรีอย่างเข้มข้น เนื่องด้วยวิถีแห่งดนตรีเป็นวิถีของการปฏิบัติอยู่เช่นนั้นแล้ว ดังนั้น การปรับทัศนคติในที่นี้ จึงหมายถึง การสร้างมุมมองทางดนตรีอย่างรอบด้านด้วยวิธีคิดที่เชื่อมโยงศาสตร์ข้ามสาขาอย่างเข้าใจและแยกแยะได้อย่างชัดเจนด้วยตัวของนักดนตรีเอง เนื่องจากแต่เดิมมา ความรู้และความเข้าใจในสาขาทางศิลปะไทยก็ปรากฏอย่างเด่นชัด และในขณะเดียวกันศิลปินก็มีความรู้และได้เรียนรู้ข้ามสาขาอยู่เป็นกิจวัตร หากแต่ในโลกอินเทอร์เน็ต การปรับทัศนคติ หมายถึง การให้ความสำคัญต่อพื้นที่ใหม่โดยการมองพื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นโลกที่ไร้พรมแดน ทำให้เห็นทิศทางหรือศักยภาพของการวิจารณ์ ซึ่งควรเป็นลักษณะของสร้างกระบวนการคิดที่ทำให้เกิดการวิจารณ์ที่มีบทบาทความสัมพันธ์กับสังคมในเรื่องของประโยชน์ที่ได้รับ หรือแม้แต่เป็นบทบาทเชิงอุดมคติที่ชี้แนะสังคม ศักยภาพของการวิจารณ์ที่ปรากฏ ไม่ว่าจะเป็นเชิงปริมาณที่กล่าวถึงเรื่องของจำนวนข้อมูลที่มากและหลากหลาย หรือจะเป็นเชิงคุณภาพที่ส่งผลกระทบต่อสุนทรียศาสตร์ทั้งผู้รับและผู้สร้าง ผลของการเก็บข้อมูลวิจัยในประเด็นการวิจารณ์ดนตรีที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่โลกอินเทอร์เน็ตพบว่า มีลักษณะของ “การวิจารณ์ดนตรี” ที่มีจำนวนปริมาณที่มาก มีการสร้างหรือผลิตงานออกมาอย่างไม่จำกัดอย่างอิสระเสรี สะท้อนให้เห็นความหลากหลายนำไปสู่ “ความจริง” ของความคิดที่ไม่อาจได้ปรากฏบนพื้นที่จริง ส่วนแหล่งความรู้จากการวิจารณ์เกิดจาก “ประสบการณ์” และ “ภูมิหลัง” ของผู้วิจารณ์ที่สามารถเชื่อมโยงสู่การวิจารณ์ได้ ซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่น หรือ ข้อดี แต่การถามหา “คุณภาพ” ที่อาจนำไปสู่ผลกระทบต่อนักคิดสังคมศาสตร์การวิจารณ์ ด้วยการตั้งข้อสังเกต “จุดด้อย” ที่เกิดขึ้นจากการไม่ปรากฏการอ้างอิงของข้อมูลที่มีแหล่งที่มาชัดเจนถูกต้องที่มีได้เป็นเพียงการกล่าวอ้างขึ้นอย่างเลื่อนลอย หรือแม้แต่ การแสดงความคิดหรือทัศนะส่วนบุคคลที่อาจจะหลงติดอยู่ในอัตตา ไม่แสวงหาไม่แลกเปลี่ยน หรือสร้างสรรค์ความรู้ที่มีลักษณะเป็นภววิสัย โดยตั้งข้อสังเกตได้จากข้อของการแสดงความคิดเห็นที่มีการแบ่งอย่างชัดเจน อันอาจนำไปสู่รูปแบบของสังคมของพวกที่ประเมินค่าด้วย “จำนวน” มากกว่า “คุณภาพ”

6. ข้อสังเกตและข้อสรุป

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมการวิจารณ์เชิงลายลักษณ์ คือ การวิจารณ์ในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์นี้จะก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการวิจารณ์ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร เท่าที่ปรากฏอยู่นั้นเป็นลักษณะของการวิจารณ์ที่จำกัดอยู่เพียงมิติด้านโครงสร้าง คีตลักษณ์ทางดนตรี

ไทย หรือเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่ขาดการอธิบายเหตุผลประกอบการวิจารณ์ ดังนั้นจากข้อมูลที่พบในเบื้องต้นจึงทำให้เกิดการตั้งคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบที่จะนำมาอธิบายปรากฏการณ์ครั้งนี้ว่า “เหตุใดคนในวัฒนธรรมดนตรีไทยจึงไม่สนใจการวิจารณ์” หรือ “เหตุใดคนดนตรีไทยมักจะวิจารณ์เฉพาะโครงสร้างด้านคีตลักษณ์ของดนตรีเท่านั้น” ซึ่งไม่ได้เป็นการขยายขอบเขตความรู้สู่การบูรณาการศาสตร์ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาตัวอย่างบทความต่าง ๆ ทำให้เห็นว่า สิ่งสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการทัศน์ของคนในวัฒนธรรมดนตรีไทยคือ อำนาจที่แฝงอยู่ในความรู้ด้านดนตรีไทยที่ถูกผลิตซ้ำผ่านสถาบันต่างๆ ทางสังคม ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น หน่วยงานราชการ ระบบการศึกษา หนังสือ ตำรา ครูผู้สอน เจ้าสำนัก สถาบันการเมืองการปกครอง ฯลฯ และที่เป็นนามธรรม เช่น คำสอน ขนบ ธรรมเนียม จารีต ฯลฯ ซึ่งสถาบันต่างๆ เหล่านี้ได้ทำหน้าที่ผลิตซ้ำคำตอบแบบเบ็ดเสร็จตายตัวในการทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของวัฒนธรรมดนตรีไทย เช่น ชุดความรู้ที่ว่าด้วยประวัติศาสตร์เครื่องดนตรีไทย ประเภทของเพลงไทย บทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ขนบการบรรเลง การใช้วงดนตรี บทเพลงในงานพิธีกรรมต่างๆ รวมไปถึงลักษณะการบรรเลงดนตรีไทยที่ถูกต้อง

คลังข้อมูลอันเป็นชุดความรู้เหล่านี้ ได้ทำให้คนในวัฒนธรรมดนตรีไทยยึดมั่นและเชื่อถือคำตอบเหล่านั้นว่าเป็นความจริงอย่างไร้ข้อกังขาและกลายเป็นกรอบความคิดที่ผลิตซ้ำมาโดยตลอด ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ถือเป็นภาพสะท้อนที่สำคัญอย่างหนึ่งของความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่มีมาแต่เดิมด้วยการปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมเพียงมิติเดียวเท่านั้น แต่ในประเด็นดังกล่าว ทำให้จำเป็นต้องพิจารณาว่า งานศิลปะทั้งหลายย่อมมีผู้ให้กำเนิด แต่เหตุใดศิลปินเหล่านั้นจึงคิดเองได้ หรือแม้แต่จะคิดต่อจากแหล่งกำเนิดนิรนาม เช่น เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งในกรณีดังกล่าว ผู้วิจัยมองว่ากระบวนการผลิตซ้ำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังมิได้ใช้ข้อจำกัดหรือเป็นจุดบอดในการสร้างสรรค์งานทางศิลปะไปเสียทั้งหมด หากแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมในการถ่ายทอดอำนาจทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม สถาบันจึงมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังวิถีคิดดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของคนในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่สำคัญในปัจจุบันได้แก่ สถาบันการศึกษา ที่เป็นพื้นที่รวมของหนังสือ ตำรา เนื้อหาต่างๆ อันเป็นคลังความรู้ที่คนส่วนใหญ่ยึดถือและเชื่อมั่นว่าเป็นความจริงที่สุด ซึ่งจากประสบการณ์การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมดนตรีไทยที่ผ่านมา ปรากฏว่า เนื้อหาในการถ่ายทอดความรู้นั้นมักจะจำกัดเฉพาะอยู่ภายใต้ความรู้ตามแนวประเพณีเกี่ยวกับทางด้านคีตลักษณ์ทางดนตรี ประวัติศาสตร์ดนตรีไทย การนำไปใช้ การทำให้เหมือนครูเป็นต้น ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว ไม่ได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามต่อเนื้อหาที่กำลังเรียนอยู่ ประเด็นสำคัญคือการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นเพียงแค่การผลิตซ้ำชุดความรู้ที่ถูกถ่ายทอดกันมาอย่างยาวนานภายในวัฒนธรรมดนตรีไทยเท่านั้น โดยชุดความรู้ดังกล่าวจะอิงอยู่กับชุดความรู้แบบเบ็ดเสร็จที่ถูกอธิบายโดยครูผู้ใหญ่นักดนตรีไทยหรือหน่วยงานที่ทำ

หน้าที่รับผิดชอบด้านดนตรีไทย ที่ได้กำหนดความรู้แบบเบ็ดเสร็จตายตัวให้ผู้เรียนได้เข้าใจตามนั้น จนกลายเป็นกรอบในการกำหนดความคิดไม่ให้ทะลุไปสู่ศาสตร์อื่นได้

หากจะย้อนกลับไปมองถึงอำนาจของสถาบันอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับสถาบันการศึกษาที่มีการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ สำหรับสังคมวัฒนธรรมดนตรีไทยพบว่า สถาบันกษัตริย์ สำนักหรือบ้านดนตรีซึ่งมีครูผู้ใหญ่เป็นหัวหน้า ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความจริงของชุดความรู้ที่ปลูกฝังผ่านผู้ได้รับการถ่ายทอดมาโดยตลอดเช่นกันกับสถาบันการศึกษาที่เกิดขึ้นในภายหลัง มรดกตกทอดทางความคิดดังกล่าวนี้ ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดและจำกัดขอบเขตของความรู้ให้สมาชิกในวัฒนธรรมดนตรีไทย ได้ขับเคลื่อนสังคมวัฒนธรรมดนตรีไทยมาอย่างยาวนานแบบไร้ข้อกังขาใด ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากมีชุดความรู้แบบเบ็ดเสร็จอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวัฒนธรรมดนตรีไทยที่ถูกผลิตซ้ำ ตกทอดมาจากสถาบันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาโดยตลอด จึงทำให้วัฒนธรรมการวิจารณ์ในวัฒนธรรมดนตรีไทย จึงปรากฏเพียงแค่การโต้แย้งหรือแสดงเหตุผลกันด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ได้แสดงเหตุผลอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะทุกคนในวัฒนธรรมดนตรีไทยมีชุดความรู้แบบเบ็ดเสร็จดังกล่าว สำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมดนตรีไทยเป็นฐานความคิดอยู่แล้ว ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงสะท้อนให้เห็นถึงคำตอบที่ได้จากการวิจารณ์ของสมาชิกในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่จะมีคำตอบวนเวียนอยู่กับดังเช่น เล่นได้ดีเหมือนครู เล่นไม่ไพเราะ นอกربت นอกกรอบ ทำไม่ถูกต้อง ฯลฯ เป็นส่วนใหญ่

จากที่ได้ยกตัวอย่างถึงเหตุผลว่า เหตุใดการวิจารณ์ในวัฒนธรรมดนตรีไทยจึงมีอยู่น้อยหรือกระจุกตัวอยู่กับคำตอบเดิมๆ ที่ยังขาดการอธิบายไปสู่ศาสตร์อื่นๆ อันจะก่อให้เกิดสังคมแห่งการวิจารณ์ที่จะทำให้เกิดปัญญา ซึ่งประเด็นในเบื้องต้นสามารถสะท้อนไปถึงรูปแบบของวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทย ที่ถูกปลูกฝังให้อยู่ภายใต้กรอบของการรับรู้หรือเกิดเฉพาะความรู้ แต่ไม่ได้ถูกกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามหรือทำให้เกิดความคิดต่อกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่เว้นแม้แต่วัฒนธรรมดนตรีไทยเท่านั้น แต่ด้วยเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทยในข้อนี้ ยังคงเป็นผลึกที่สำคัญในการกำหนดความรู้ ความคิดและพฤติกรรมของผู้คนในสังคมไทย ให้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ประเด็นสำคัญที่น่าจะได้ประโยชน์จากการตั้งคำถามคือ การอ้างอิงถึงเหตุผลหรือคำอธิบาย ที่ไม่ใช่คำตอบแบบเบ็ดเสร็จและไม่เอื้อต่อการขยายผลความรู้ วัฒนธรรมไทยที่ปลูกฝังค่านิยมในเรื่องความเป็นคนหัวอ่อนตามหลังผู้ใหญ่ ยาเกรงผู้มีศักดิ์มากกว่า หรือเชื่อถือศรัทธาต่อผู้มีพระคุณนั้น ถือเป็นสิ่งที่คนในสังคมไทยให้คุณค่าและถือเป็นบรรทัดฐานที่ยึดถือว่าดีงามมาอย่างช้านาน แต่ในทางตรงกันข้าม วัฒนธรรมหรือแบบแผนเหล่านั้นก็อาจกลายเป็นข้อจำกัดการเรียนรู้ และเกิดการตั้งคำถามกับสิ่งที่มีข้อสงสัยตามไปด้วยเช่นกัน

ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาการวิจารณ์ที่ปรากฏบนสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่า ข้อมูลที่เข้าถึงนั้นส่วนใหญ่เป็นเพียง “กระบวนท่า” แต่ขาด “ลมปราณ” หรือ จิตวิญญาณและ “ทาง” ของดนตรี ซึ่งผู้เรียนจะต้องกลับไปเติมเต็ม “ลมปราณ” และจิตวิญญาณทางดนตรีไทยจากครูในพื้นที่นอกอินเทอร์เน็ต จึงอาจ

กล่าวได้ว่า การเรียนดนตรีไทยในพื้นที่อินเทอร์เน็ตนั้น เรียนได้แค่ดนตรีที่เป็น “รูปธรรม” ที่เกิดจากการตีความของผู้เรียนเอง นอกจากนี้ เราสามารถสร้างวัฒนธรรมการวิจารณ์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตได้ หากผู้ใช้มีความกล้าและองค์ความรู้ แต่เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ใหญ่ ควบคุมได้ยาก ดังนั้น ผู้ใช้ต้องอาศัยองค์ความรู้และวิจารณญาณของตนในการพิจารณาและสกัดข้อมูลต่างๆ เช่นเดียวกับสาขาวรรณศิลป์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมเหล่านี้ทำให้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ ในวงวรรณกรรม และมีความรู้ต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกันมหาศาล ซึ่งผู้ที่อยู่ในพื้นที่แห่งนี้จำเป็นต้องมีวิจารณญาณส่วนตัวในการเลือกสรรข้อมูลอย่างมาก ขณะเดียวกันพบว่าในปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในแวดวงออนไลน์ก็จะติดตามข้อมูลจากออนไลน์มากกว่า ขณะเดียวกันก็ไม่ได้เป็นการปิดกั้นที่จะรับรู้จากโลกออนไลน์เพียงด้านเดียวแล้วไม่ได้รับข่าวสารจากสื่ออื่นเลย.

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2541.
- _____. เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศาลาแดงการพิมพ์. 2545.
- โครงการวิชาบูรณาการหมวดศึกษาทั่วไป. มนุษย์กับสังคม Man and Society. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2544.
- จันทน์ เจริญศรี. โพสต์โมเดิร์น Postmodern & สังคมวิทยา Sociology. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วิทยา. 2545.
- จิรัฐ ศุภการ. การอธิบายตัวตนในชุมชนเสมือนจริง. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.
- จี ศรีนิลาวัน. สุนทรียศาสตร์: ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ. สุขาวี พลอยชุม, แปล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2526.
- เจตนา นาควัชระ. ศิลป์ส่องทาง. กรุงเทพฯ: คมบาง. 2546.
- _____. จากศิลปะสู่การวิจารณ์. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. 2549.
- _____. แนวทางการสร้างทฤษฎีศิลปะจากแผ่นดินแม่. กรุงเทพฯ: วารสารสถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2. 2545.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิทยา. 2545.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิทยา. 2549.
- _____. รัฐศาสตร์แนววิพากษ์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา. 2551.
- ดารินทร์ สวัสดิ์เสวี. การแปลงตัวตนในห้องสนทนาอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และ พชรินทร์ สิริสุนทรบรรณาธิการ. รวมบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการประจำปี 2545 เรื่อง วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ. ลีฟวิ่ง จำกัด. 2545.

- ธงชัย วินิจจะกุล. **วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วิทยาGenealogy**. รายงานโครงการ วิจัยเสริมหลักสูตร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ม.ป.ท..เอกสารอัดสำเนา. 2534.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. **จักรวาลวิทยา**. นนทบุรี:โรงพิมพ์มติชน. 2549.
- นราธิป วิรุฬห์ชาติพะพันธ์. **การสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2548.
- นฤมล อนุศาสนนันท์. **ชุมชนออนไลน์ของเยาวชน : กรณีศึกษา WWW.DEK-D.COM**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.
- บุญเดิม พันรอบ. **สังคมวิทยา มานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ. 2538.
- ปัญญา รุ่งเรือง. **ประวัติการดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช. 2517.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. **การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2543.
- ปิยนตร ชาวโต. **การวิเคราะห์ไดอารี่ออนไลน์ : www.catch.co.th**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2547.
- พูนพิศ อมาตยกุล. **ดนตรีวิจิตร**. กรุงเทพฯ: สยามสมัยจำกัด. 2529.
- พูนพิศ อมาตยกุล. **สยามสังคีต**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์. 2534.
- เพ็ญพรรณ รัชชิตกุล. **การวิเคราะห์วาทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธุ์ทิพย์**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- ไพศาล อินทวงศ์. **รอบรู้เรื่องดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก. 2546.
- มนตรี ตราโมท. **ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ**. กรุงเทพฯ: มติชน. 2540.
- มิเชล พูโกต์. **ร่างกายใต้บังคับการ.ทองกร โภคธรรม,ผู้แปล**.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์คบไฟ.2547.
- มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ศิลปบรรเลง. **งานช่าง เพื่อแผ่นดิน ครุชין 100 ปี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ปั้นเกล้าการพิมพ์. 2549.
- รังสิพันธุ์ แข็งขัน และคณะ. **บทวิเคราะห์และสรณิพนธ์ สาขาสังคีตศิลป์ จากการวิจัยเรื่อง การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ:หจก.ภาพพิมพ์. 2547.

- ลานนา ดวงสิงห์แปล, Larry Long และ Nancy longเขียน. COMPUTERS เทคโนโลยีสารสนเทศ ใน
สังคมแห่งภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด. 2548.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. ดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม แนวความคิด วิธีวิทยา และทฤษฎี. ขอนแก่น:
สำนักพิมพ์โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. ประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรมกรุงเทพฯจากเพลงดนตรีลาวดวงเดือน วังท่าเดียน.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน. 2548.
- สุธาวลัย โพธิ์ศรี. ชุมชนบนอินเทอร์เน็ตกับวัฒนธรรมวัยรุ่น ศึกษากรณีเว็บไซต์เจ๊เลี้ยง. วิทยานิพนธ์
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
2548.
- สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. ทางสายวัฒนธรรม รวมบทความพิเศษในรอบศตวรรษ ศาสตราจารย์สุริวงศ์
พงศ์ไพบูลย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ. 2547.
- โสรัจจ์ หงส์दारมภ์. การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์กับวัฒนธรรมไทย : การวิเคราะห์ทางปรัชญา.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546.
- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. อัตลักษณ์. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา. 2549
- ไอยเรศ บุญฤทธิ์. ชุมชนคนดนตรีไทยบนโลกอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา กระทั่งสนทนาเว็บไซต์ไทย
คิดส์ดอทคอม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
มหาวิทยาลัยมหิดล. 2553.